

IDENTIFIKAATIO UUDEN RETORIIKAN NÄKÖKUL- MASTA AL-SHAABAAB JÄRJESTÖN PROPAGANDASSA

Lauri Juvén
Maisterintutkielma
Valtio-Oppi
Yhteiskuntatieteiden ja filo-
sofian laitos
Jyväskylän yliopisto
Syksy 2022

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos
Tekijä Lauri Juvén	
Työn nimi Identifikaatio uuden retoriikan näkökulmasta Al-Shabaab järjestön propagandassa	
Oppiaine Valtio-Oppi	Työn tyyppi Maisterintutkielma
Aika Syksy 2022	Sivumäärä 60
Ohjaajat Mika Ojakangas, Jouni Tilli	
Tiivistelmä <p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia Somaliassa toimivan jihadistisen Al-Shabaab terroristijärjestön julkaisemaa propagandaa. Järjestö on onnistunut hallitsemaan osaa Somaliasta ja samalla se on kyennyt haastamaan Somalian virallisen hallinnon, sekä saavuttamaan itselleen vahvaa kannatusta paikallisväestön keskuudessa. Tässä kannatuksen rakentamisessa oma tärkeä osuus on ollut myös hyvin suunnatulla viestinnällä, jota järjestö on kyennyt julkaisemaan ja suuntamaan tehokkaasti monia eri kanavia pitkin kohdeyleisöilleen. Järjestön vastaan on pyritty taistelemaan niin paikallishallinnon, kuin kansainvälisen koalition toimesta mutta Al-Shabaabin on kyennyt säilyttämään oman vaikutusvaltansa Somalian alueella kaikista vastatoimista huolimatta.</p> <p>Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimii uuden retoriikan näkökulmat Kenneth Burken identifikaatio käsitteen kautta. Tämän pohjalta on tutkittu, minkälaisia identifikaatioita materiaalista on muodostanut ja minkälaisen kokonaisuuden ne ovat rakentaneet suostuttelun näkökulmasta. Identifikaatio käsitteen kautta on tarkoitus ymmärtää viestinnän argumentointia ja samalla propaganda materiaalin rakennetta ja vetovoimaa.</p> <p>Aineistona tutkimuksen toimii Al-Shabaabin julkaisema propaganda materiaali, jossa käsitellään järjestön tekemiä iskuja Somaliassa. Materiaali on julkaistu Al-Shabaab järjestön mediasiiiven Al-Kataibin toimesta ja ne on levitetty internettiin videon muodossa. Analyysistä nousi esiin, että Al-Shabaab on pystynyt identifioitumaan retorisesi somalialaisiin usealla eri tasolla ja samalla erottautumaan vihollisesta maalaamalla synkällä viholliskuvalla. Propaganda rakentuu yhteiskunnallisesti keskeisten käsitteiden ympärille ja pyrkimyksenä on näiden käsitteiden sisällön hallinta yhteiskunnallisella tasolla. Viestinnässä rakennettun identifikaation näkökulmasta ihmisten on helppo samaistua Al-Shabaabin välittämään viestiin, jolloin järjestö pystyy rakentamaan vaikutusvaltaansa virallisen hallinnon kustannuksella.</p>	
Asiasanat retoriikka, identifikaatio, terrorismi, jihadismi, somalia	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	

Muita tietoa

Sisällys

1	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen rakenne.....	3
1.2	Tutkimuskysymys ja menetelmät.....	4
1.3	Jihadistinen propaganda tutkimusaineistona.....	5
1.4	Aikaisempi tutkimus	7
2	TUTKIMUKSEN TAUSTAT	9
2.1	Somalian historia.....	9
2.1.1	Itsenäistymisestä kenraali Siad Barren aikakauteen	9
2.1.2	Valtiollinen hajaannus ja verinen sisällisota	11
2.1.3	Ontuvat yritykset kohti liittovaltion hallitusta	12
2.2	Somalian yhteiskunnan erityispiirteitä.....	15
2.3	Al-Sahabaab	17
3	TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS	19
3.1	Uusi retoriikka.....	19
3.2	Kenneth Burke ja identifikaatio	20
3.3	Keskeiset käsitteet	24
3.3.1	Jihadismi	24
3.3.2	Terrorismi	25
3.3.3	Propaganda	26
4	ANALYYSI	28
4.1	Al-Shabaab järjestön oma identifikaatio	28
4.1.1	Islamin edustaja	28
4.1.2	Kansallisuus ja klaani-identiteetti.....	32
4.1.3	Vastuullinen toimija	34
4.2	Vihollisen identifikaatio	39
4.2.1	Uskonluopiot ja kätyrit.....	39
4.2.2	Ristiretkeläiset ja valloittajat	44
4.2.3	Kykenemätön hallinto	47
5	POHDINTA.....	51
6	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	55
	AINEISTO	58
	LÄHTEET.....	58

1 JOHDANTO

”AL-Shabaab has won the propaganda war. It has been ahead of us right from the start”

- Somali government minister

Tutkimukseni tarkastelen somalialaisen Al-Shabaab järjestön tuottamaa propagandamateriaalia uuden retoriikan näkökulmasta. Tutkimuksessa käsitellään millaisia identifikaatioita Al-Shabaabin julkaisema materiaali pyrkii rakentamaan ja tuottamaan. Kenneth Burken identifikaatio käsitteen kautta voidaan tarkastella, miten järjestö yrittää argumentoida viestinnän kautta omaa agendaansa ja ideologiaansa. Vahvalla ja oikein käytetyllä retoriikalla on historian saatossa onnistuttu saamaan ääriliikkeille vahvaa kannatusta tavallisten kansalaisten keskuudessa, joten on hyvä päästä tutkimaan asiaa pintaa syvemmältä myös jihadistiseksi terroristijärjestöksi luokitellulta toimijalta.

Julkisuudessa terrorismiksi kutsutaan yleensä sellaista toimintaa, jonka länsimaat ovat määritelleet turvallisuushaksi. Tyypillisesti tämä on viime vuosikymmeninä tarkoittanut radikaali-islamistista väkivaltaa esim. Al-Qaida verkoston tai ISIS-järjestön tekeminä. (Malkki 2020, 20) Poliitiikan tutkimus ei ole painottunut tutkimaan jihadistista terrorismia kovin vahvasti, vaikka tämän kaltaisilla äärijärjestöillä ja niiden toiminnalla voi olla poliittisesta näkökulmasta tarkasteltuna paljon vaikutusvaltaa monen maan politiikassa, joko suoraan tai välillisesti. Järjestöjen toiminta on usein esillä uutisissa ja valtiot käyttävät paljon resursseja sotilas- ja siviilikriisinhallintaan ympäri maailmaa alueilla, joissa jihadistiset äärijärjestöt toimivat. Niiden toimintaa ja vaikutusvaltaa yritetään rajoittaa monella tapaa. Ne olivat myös varsinkin ennen korona kriisiä ja Ukrainan sotaa nousseet yhdeksi keskeisimmistä turvallisuushista monen maan politiikassa. Lisäksi jihadistiset järjestöt ovat kyenneet tekemään väkivaltaisia iskuja länsimaissa ja muualla tukialueittensa ulkopuolella. Tämän takia niiden vastaiseen toimintaa on käytetty myös paljon rahaa ja resursseja, jolla pyritään estämään niiden toimintaedellytyksiä.

Jihadististen terroristijärjestöjen tutkimus on ollut pitkään myös marginaalinen tutkimusala varsinkin Suomessa. Tutkimusaihe ei ole ollut kuulunut minkään yliopiston painopistealueisiin ja tietoa on tuotettu suurelta osin viranomaisten, kuten suojelupoliisin kautta. Tutkivan journalismin osuus on myös ollut kansainväliseen tasoon verrattuna vähäistä maassamme. (Malkki 2019, 17) Mielestäni jihadististen liikkeisiin liittyviä tutkimusaiheita on hyvä nostaa lisää politiikan tutkimuksen piiriin, koska ääriliikkeiden vastainen toiminta vaatii myös ymmärrystä niiden

toiminnasta. Tällainen tieto tulisi olla myös tieteellisesti tuotettua, jotta sitä voidaan käyttää tehokkaasti hyväksi terrorismin vastaisessa toiminnassa.

Jihadististen terroristijärjestöjen propaganda on yleensä voimakkaan väkivaltaista ja jopa vastenmielistä, mutta tutkimuskohteena ne voivat kuitenkin avata mahdollisuuden ymmärtää tämänkaltaisten äärijärjestöjen toimintaa ja mielenmaisemaan. Ymmärtäminen ei tietenkään tarkoita tämän kaltaisen toiminnan hyväksymistä, mutta mitä paremmin niitä ymmärretään, sitä paremmin niitä vastaan voidaan toimia ja taistella. Monet jihadistiset terroristijärjestöt ovat kuitenkin osoittaneet, että ne kykenevät hankkimaan tavalla tai toisella kannatusta, vaikka niiden toimintaa pyritään estämään. Niiden toiminta ei välttämättä kokonaan perustu myöskään puhtaaseen väkivaltaan, vaikka ne ovatkin julkisuudessa yleensä raakojen väkivallan tekojen kautta. Monet järjestöt kuitenkin harjoittavat pehmeämpää vaikuttamista väestössä paikallistasolla ja tarjoavat järjestystä ja sosiaalista hyvinvointia romahtaneissa valtioissa, joissa ei ole toimivaa keskushallintoa. Tämän takia olisi hyvä ymmärtää miten ne säilyttävät kannatuksensa ja elinvoimaisuutensa.

Tärkeää on tiedostaa, että jihadismi on myös globaali ilmiö, vaikka järjestöt saattavatkin toimia hyvin paikallisesti. Suomessakin käytiin ns. ensimmäinen terrorismioikeuden käynti, jossa neljä Suomessa asuvaa henkilöä syytettiin Al-Shabaab järjestön rahoittamisesta (YLE 2014). Lisäksi Suomi monien muiden maiden tavoin on osallistunut vuonna 2010 perustettuun European Union Training Mission Somalia (EUTM Somalia) operaation kautta maan turvallisuusviranomaisten kouluttamiseen (EUTM 2022). Vaikka tämänkaltaiset jihadistiset järjestöt saattavat tuntua kaukaisilta, niin niiden toiminnan seurauksena voi olla vaikutuksia monen maan poliittiseen kenttään. Esimerkkinä tästä voi käyttää myös viimeaikaista pakolaiskriisiä Euroopassa, joka johtui jihadistisen ISIS-järjestön valtaannoususta Irakin ja Syyrian alueella.

Jihadistiset järjestöt eivät ole siis pelkästään paikallisia ongelmia, vaan niiden toiminnalla voi olla laajojakin seuraamuksia ja vaikutuksia. Myös Yhdysvaltain julistama terrorismin vastainen sota 2000 luvun alussa New Yorkin iskujen jälkeen on muokannut maailmaa monelle eri tavalla, ja sen siemeniä kylvetään vielä pitkään niin Lähi-Idässä kuin Afrikassakin. Kuvaavaa terrorismin merkityksestä kansainväliseen politiikkaan on myös että, puhumme monesti myös syyskyyntä 11. päivän jälkeisestä ajasta, viitaten juuri New Yorkin iskuun (Malkki 2020, 9). Al-Shabaab järjestö kuuluu omalta osaltaan jihadististen terroristijärjestöjen verkostoon, joten myös sen osuutta tässä kokonaisuudessa on hyvä ymmärtää pintaa syvemmältä. Al-Shabaabia tutkineen Mary Haperin (2019, 360-361) mukaan järjestö on tuottanut eniten kuolonuhreja Afrikan mantereiden terroristijärjestöistä ja se on vastoinikäymisistä huolimatta kyennyt toimimaan tehokkaasti, sekä ylläpitänyt omaa kannatustaan haastavissa olosuhteissa Somaliassa.

Näkemykseni mukaan tämän aiheen tutkiminen uusista näkökulmista käsin on tärkeää ja äärijärjestöjen toiminnan sekä toimintalogiikan ymmärtäminen on ratkaisevassa roolissa varsinkin siinä vaiheessa, kun tarvitsee löytää työkalut niiden toiminnan estämiseen ja rajaamiseen. Vaikka terroristijärjestöjä vastaan toimitaan useasti sotilaallisilla keinoilla, niin niiden vaikutusvallan kitkemiseksi on usein käytettävä kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa pehmeämmät

keinot ovat ratkaisevassa roolissa. Retoriikan tutkimus on painottunut yleensä esim. parlamentaaristen debattien tutkimukseen mutta uskon että terroristijärjestöjen retoriikan avaaminen tarjoaa mielenkiintoisia näkökulmia poliittisuuteen erilaisesta näkökulmasta myös terroristijärjestöjen kontekstissa.

1.1 Tutkimuksen rakenne

Tutkimus on jaettu kuuteen eri kappaleeseen. Tässä johdanto luvussa esitellään vielä tutkimusmateriaali sekä menetelmät. Johdannon jälkeen tutkimuksen toinen luku käsittelee tutkimuksen taustoja ja kontekstia. Tämän tutkimuksen osalta on erityisen tärkeää ymmärtää Somalian yhteiskunnallinen kehitys ja ne osatekijät, joiden kautta maassa on päädytty nykyisen kaltaiseen tilanteeseen. Lisäksi maan sisäinen dynamiikka on monisäikeinen johtuen eri klaaneista ja siihen liittyvistä verkostoista sekä valtakamppailusta. Lisäksi toisessa luvussa esitellään tutkimuksen kohteena olevan Al-Shabaab järjestön taustoja ja olemusta.

Kolmannessa luvussa kerron teoreettisen taustan, johon nojaan tutkimukseni. Käyn siinä läpi uuden retoriikan lähtökohdat sekä Kenneth Burken ajatusmaailmaa identifikaation näkökulmasta. Lisäksi avaan muita tutkimuksen kannalta oleellisia käsitteitä, jotka ovat hyvä ymmärtää tutkimusaiheen kokonaisuuden hahmottamiseksi. Lopuksi kolmannessa luvussa esittelen vielä aiheeseen liittyvää akateemista keskustelua pintapuolisesti.

Neljännessä luvussa on itse analyysin vuoro, jota olen tuottanut tutkimusmateriaalista. Pyrin nostamaan esiin materiaalista ilmenneitä identifikaation muotoja ja samalla pyrin avaamaan, kuinka nämä erilaiset identifikaatiot on pyritty rakentamaan. Lopuksi viidennessä luvussa käyn läpi kokonaisuuden kannalta merkityksellisimmät havainnot ja kuudennessa luvussa nivon yhteen tutkimuksen havainnot.

1.2 Tutkimuskysymys ja menetelmät

Tutkimukseni lähtökohtana on retoriikka-analyysi, jonka avulla pyrin analysoimaan Al-Shabaab järjestön tuottamaa propagandamateriaalia. Teoreettisena viitekehyksenä tässä analyysissä toimii uuden retoriikan näkökulma yhdistettynä Kenneth Burken identifikaatio käsitteeseen. Tämän avulla pyrin löytämään materiaalista vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin.

1. Minkälaisiin asioihin Al-Shabaab pyrkii identifioitumaan ja minkälaisista asioista Al-shabaab pyrkii erottautumaan viestinnässään?
2. Kuinka nämä identifikaatiot ovat rakentuneet?

Minkä tahansa tekstianalyttisen metodin, kuten retoriikka-analyysin tavoitteena on tekstin etäännyttäminen. Teksti on tarkoitus nähdä vieraan ja irtautuneena omasta luonnollisesta tilastaan, jolloin sen merkitykset voidaan tuoda esiin eri näkökulmista. Retoriikka analyysin päätavoitteena on tutkia ja analysoida sitä, että kuka suostuttelee ja ketä, sekä millaiset argumentit liittyvät tähän suostuttelu prosessiin. Uuden retoriikan tradition hengessä voidaan analysoida puheakteja argumentoivana toimintana. Aineistosta voidaan selvittää millaisia retorisia keinoja ja argumentointi tekniikoita aineisto pitää sisällään. (Keränen 2008, 37) Retoriikka-analyysin tavoitteena on siis selvittää aineistoa pintaa syvemältä ja tuoda esiin myös asioita, jotka saattavat jäädä helposti huomaamatta. Aineisto on tarkoitus tulkita kokonaisuutena ja täten saada sieltä esiin erilaisia merkityksiä. Samalla esim. jollekin yleisölle näyttäytyvät järjettömältä näyttäytyvät väitteet voivat saada järkevän merkityksen, kun konteksti asialle saadaan oikeaksi.

Retoriikka analyysissä tutkimuksen kohteena on tekstin tai puheen vaikuttamiskeinot. Keskeistä on myös se, että tutkijalla tulee olla tarvittavat empiirisen tason tiedot aiheesta, sekä tavoitteista, joita varten teksti on luotu. Analyysia tehdessä tulisi löytää nimenomaan niitä kielenkäytön välineitä ja hienouksia, joilla pyritään vaikuttamaan kohdeyleisöön. Myös puhujan ja vastaanottajan välinen suhde voi olla kiinnostuksen kohteena. Kohdeyleisöryhmien ja argumentoinnissa käytettyjen tapojen hahmottaminen on myös keskeistä hyvän retoriikka analyysin tekemisessä. (Kaakkuri-Knuutila 1998, 234) Argumentoinnin tasolle mentäessä on keskeistä löytää ne seikat, joilla pyritään vaikuttamaan kohdeyleisöön muuttamalla tai vahvistamalla heidän käsityksiään asioita (Palonen & Summa 1996, 10).

Retoriikka analyysi on yksi työkalu, jolla voidaan lähteä tutkia kielellistä toimintaa poliittisena tekona. Vaikka retoriikka viittaa perinteisesti puhumisen ja kirjoittamisen

käytäntöihin, niin retoriikka analyysi voidaan nähdä enemmän debatin tutkimisena, joka käyttää retorisia välineitä tulkintaa tehtäessä. (Wiesner & Haapala & Palonen 2017, 70) Retorisen analyysin avulla voi monipuolisesti eri keinoin avata tutkimusmateriaalissa olevia arvostuksia. Mikäli materiaali edustaa tutkittavan kohteen arvomaailmoja, voi se avata hyvän mahdollisuuden päästä käsiksi näihin näkemyksiin. (Kaakkuri-Knuutila 1998, 264) Retorista analyysia hyväksikäyttäen tässä tutkimuksessa pyritään avaamaan pintaa syvemmältä propagandamateriaalia, jotta sen retorinen vetovoima voidaan ymmärtää kokonaisuutena. Seuraavaksi esitteen tutkimusmateriaalin ja siihen liittyviä taustoja.

1.3 Jihadistinen propaganda tutkimusaineistona

Tutkimuksen primääriaineisto koostuu Al-Shabaan järjestön julkaisemasta propagandamateriaalista. Tutkimuksen rajallisuudesta johtuen, aineisto rajattu kahteen järjestön julkaisemaan ”*Then the fight the leaders of disbelief*”-videoon, joissa esitellään useampia Al-Shababin toteuttamia iskuja Somalian pääkaupungissa Mogadishussa vuosien 2017-2018 aikana, jotka kohdistettiin paikallisiin hotelleihin. Yhteensä videomateriaali on hiukan yli kaksi tuntia. Materiaali on saatu tutkimuskäyttöön *jihadology.net* sivustolta, jota ylläpitää tutkija Aaron F. Zelin. Sivuston tarkoituksena on kerätä ja tallentaa Jihadististen äärijärjestöjen julkaisemaa materiaalia, jotta sitä voidaan hyödyntää tarvittaessa myös tutkimuskäyttöön. Jihadology nettisivustolle voi hakea käyttäjätunnusta sivuston ylläpitäjältä ja samalla tulee kyetä osoittamaan materiaalin päätyminen tutkimuskäyttöön. Jihadology sivustolla on huomattava määrä eri jihadististen järjestöjen tekemää propagandamateriaalia. Materiaalin valintaan vaikutti myös se, että niihin oli saatavilla sivuston ylläpitäjän tekemät kattavat Englanninkieliset käännökset.

Äärijärjestöjen julkaisema verkkoviestintä materiaali aiheuttaa myös omat haasteensa tutkimuksen tekemiseen, koska julkaisut yleensä eivät ole kauan saatavilla julkisissa verkoissa ja ne poistetaan sieltä mm. valtiollisten toimijoiden taholta nopeasti. Tämä aiheuttaa haasteita tutkimusmateriaalin suhteen ja rajaa tämän kaltaisen materiaalin käyttöä tutkimuskäytössä sen saatavuuden takia. Toisaalta tiedostamalla nämä haasteet ja rajoitteet tutkimusmateriaalin saattavuuden kanssa, voi silti pystyä tekemään järkevää tutkimusta, kun vain löytää oikeat kanavat, joiden kautta pääsee tämän kaltaiseen tutkimusmateriaaliin käsiksi.

Ilman riittävän laadukasta tutkimusaineistoa on tietenkin vaikea tehdä avointa tutkimusta, ja materiaalin saatuus sekä pysyvyys olisi kyettävä varmistamaan tavalla tai toisella. Tämä lähtökohta voi luoda myös ongelmia tutkimuksen aikana, jos siihen ei ole varautunut. Toisaalta valitsemalla ja rajaamalla aineiston saatavilla olevasta materiaalista järkevästi voi tutkimuksen lähtökohdat luoda riittäviksi ja tätä kautta löytää myös aiheeseen liittyviä lisätutkimustarpeita tutkimustulosten ohella.

Jihadististen terroristijärjestöjen propaganda saattaa sisältää myös voimakkaan väkivaltaista materiaalia, joten materiaalin käsittelyyn on suhtauduttava myös eettiseltä kannalta kunnioittavasti, jotta materiaalia ei päädy jakoon sinne, missä sen ei kuulu olla. Tämän tutkimuksen materiaali on käytännössä käyttäjätunnuksen ja salasanan takana verkkosivuilla, joten sen saatavuus pysyy rajattuna. Tutkimusmateriaali on myös saatavissa jatkossa, mikäli tarvetta sille ilmenee. Tutkimuksen kannalta on myös hyvä ymmärtää, miten jihadistiset organisaatiot ovat propagandaansa pyrkineet leviättämään. Seuraavaksi käyn lyhyesti läpi perusteet siitä, miten jihadististen liikkeiden viestintä on toiminut verkossa.

Mediaympäristön muutos on vaikuttanut jihadististen liikkeiden käyttämään viestintään monella eri tapaa ja sen kehittyminen voidaan jakaa neljään eri vaiheeseen. Eri aikakausina on käytetty erilaisia viestintäalustoja oman propagandan välittämiseen. Nämä vaiheet eivät myöskään ole toisiaan poissulkevia ja eri alustat ovat voineet toimia päällekkäin, vaikka uusia levityskanavia on otettu käyttöön. Esim. perinteiset verkkosivut ovat monesti jatkaneet toimintaa, vaikka sosiaalinen media ja salatut viestintäpalvelut ovat ottaneet suurempaan roolia viestinnän välineinä. Ensimmäisessä vaiheessa 2000-luvun alussa juuri staattiset verkkosivut olivat yleisin muoto levittää informaatiota verkossa. Kiinteät verkkosivut eivät kuitenkaan tarjonneet samanlaista identiteetin suojaa, kuin seuraavassa vaiheessa mukaan tulleet verkkofoorumit ja lisäksi verkkosivut olivat alttiita viranomaisten ja palveluntarjoajien vastatoimille. Verkkofoorumit tarjosivat myös mahdollisuuden kaksisuuntaiseen viestintään eri organisaatioiden ja niiden kannattajien välille. Anonyymit verkkofoorumit tarjosivat myös globaalin ympäristön jihadististen aatteiden kannattajille ja lisäksi se tarjosi uudenlaista yhteenkuuluvuuden tunnetta yhteisöjen sisällä. (Malkki 2019, 27)

Kolmannessa vaiheessa sosiaalinen media 2010-luvun jälkeen tarjosi jihadistisille liikkeille pääsyn yhä suurempien yleisöjen äärelle. Facebook, Twitter ja Youtube-palvelut mahdollistivat aatteen levittämisen aktivistien ja ideologiasta kiinnostuneiden välille. Sosiaalisen median hyödyntäminen oli kiivaimmillaan vuosina 2013-2015. Varsinkin Isis-järjestön kyky tuottaa mediamateriaalia eri kohdeyleisöille tuli tunnetuksi. Nykyisin sosiaalinen media on edelleen käytössä, mutta varsinkin Englanninkielinen

materiaalin levittäminen siellä on vaikeutunut voimakkaiden vastatoimien takia. (Malkki 2019, 27)

Nykyisin jihadistinen viestintä onkin hajaantunut useimmille salatuille kanaville juurikin voimakkaiden viranomaisten ja palveluntarjoajien vastatoimien takia. Sosiaalisen median rooli nykyisellään onkin enemmän toimia porttina, joiden kautta ideologiasta kiinnostuneet pääsevät salatuille foorumeille. Tämä on vaikeuttanut nykyisellään pääsyyn jihadistiseen aineistoon, koska materiaali on hajaantunut eri alustoille. Käytännössä kuitenkin jihadististen organisaatioiden viestinnässä on kuitenkin eroja. Toiminta-alue, historia sekä poliittinen- ja mediaympäristö muun muassa määrittelevät eri organisaatioiden viestintä- ja toimintastrategioita, mikä on hyvä ymmärtää, kun tarkastelee jihadististen järjestöjen mediamateriaalia kokonaisuutena. (Malkki 2019, 27) Viranomaisten rajoituksista johtuen julkista jihadistien julkaisemaa materiaalia on yhä vaikeampi löytää, mutta terroristijärjestöt ovat myös pystyneet mukautamaan toimintatapojaan muuttuvassa digitaalisessa ympäristössä. Varsinkin salatut pikaviestipalvelut ja internetin ”pimeä verkko” on ollut keskeisessä roolissa monen järjestön toiminnassa nykypäivänä. (Malkki 2019, 14.)

1.4 Aikaisempi tutkimus

Al-Shabaab on luonut tehokkaan ja kattavan media järjestelmän ja sitä on tutkittu eri näkökulmista, mutta suoranaista retoriikan kautta lähestyvää tutkimusta ei ole tuotettu suuria määriä. Somalian asiantuntija Mary Harper (2019) pitkään tutkinut Al-Shabaab järjestöä ja hänen julkaiseman kirja *Everything You Have Told Me Is True* käsittelee kattavasti Al-Shabaabin toimintamalleja ja se perustuu osittain suoraan haastattelutietoon järjestöön kytköksissä olleista henkilöistä. Harperin kirja käsittelee myös järjestön propagandatoimintaa ja viestintää. Lisäksi Harper on kirjoittanut useita erilaisia tieteellisiä artikkeleita järjestöön liittyen. Nämä tutkimukset ovat tarjonneet ensikäden tietoa siitä, kuinka järjestö toimii mm. viestintänsä osalta, ja miten se on onnistunut rakentamaan julkisuuskuvaansa vuosien varrella paikallistasolla.

Myös tutkija Kenneth Menkhaus on perehtynyt Somalian tilanteeseen sekä Al-Shabaab järjestöön ja julkaissut erilaisia tieteellisiä artikkeleita. Menkhausin kirja *Somalia: State Collapse and Threat of Terrorism* käsittelee Somalian valtion luhistumista ja Al-Shabaab järjestön valtaannousuun johtaneita syitä.

Yhdysvalloissa Al-Shabaabin toimintaa on tutkittu myös asevoimien puolella kattavasti. Pääpaino näissä tutkimuksissa on ollut järjestön strategisen tason toiminta, johon on kuulunut myös järjestön tuottaman viestinnän analysointi. Yhdysvaltain sotilasakatemian West Pointin ohella myös Joint Special Forces University on tuottanut kokonaisvaltaista tutkimusmateriaalia Al-Shabaabin toiminnasta. Esimerkiksi *Countering the Al-Shabaab Insurgency in Somalia* tutkimus pyrkii selvittämään, kuinka järjestöä vastaan tulisi toimia nykyisessä tilanteessa. Useat tutkimustulokset ovat osoittaneet, että järjestö pystynyt luomaan tehokkaan toimintastrategian sekä rekrytoimaan lisää kannattajia myös haastavissakin tilanteissa.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAT

2.1 Somalian historia

Somalian tilanteen ymmärtäminen vaatii myös historiallisen kontekstin tuntemisen vähintäänkin pintapuolisesti. Ilman tätä ymmärrystä maan tilanteen hahmottaminen saattaa osoittautua hankalaksi. Lisäksi Somalian yhteiskunnassa on omat kulttuurilliset erityispiirteensä, jotka on myös hyvä tiedostaa. Esim. Somalian yhteiskunta koostuu eri klaaneista, mikä tuo omanlaisensa dynamiikan yhteiskunnan sisälle ja tämä heijastuu myös politiikkaan vahvasti maassa. Maan historian lisäksi on tärkeää myös ymmärtää perusteet Al-Shabaab järjestön historiallisesta kehityksestä sekä toimintalogiikasta. Seuraavaksi tässä luvussa käyn läpi tämän tutkimuksen taustoituksen Somalian osalta tarvittavilta osin.

2.1.1 Itsenäistymisestä kenraali Siad Barren aikakauteen

Somalia itsenäistyi 1. heinäkuuta vuonna 1960, kun brittiläinen ja italialainen Somali-maa yhdistyivät liittovaltioksi. Maan hallitus koostui molempien alueiden johtajista. YK: johdolla organisoitu eurooppalaistyylinen keskitetty demokratia ratkaisu sekä siirtomaa-ajan erot brittiläisessä ja italialaisessa koulutus pohjassa toivat kuitenkin pian haasteita toimivan poliittisen järjestelmän luomiseen. (Lewis 2014, 44) Kuten monessa muussakin Afrikan valtiossa, useat Somalian valtiollisista haasteista kylvettiin monelta osin jo siirtomaa aikakaudella. Somalian klaanijärjestelmästä tuli poliittinen pelinappula, eikä traditionaalinen somaliyhteiskunta sopeutunut täysin eurooppalai-

seen kansallisvaltio ajatteluun. Lisäksi naapurivaltioiden alueille jäi somalivähemmistöjä, mikä vaikutti Somalian ja se rajanaapureiden suhteisiin. Nämä kiistat heijastuivat myös voimakkaasti Somalian sisäiseen tilanteeseen. (Dersso 2009, 2)

Kenraali Siad Barren noustua valtaan 1969 avasi se uuden sivun Somalian Historiassa. Presidentti Abdirashid Ali Sharmarke joutui poliisin murhaamaksi, mikä todennäköisesti johtui klaanien välisestä erimielisyyksistä. Tämän seurauksena sotilaat nousivat valtaan ja kenraali Siad Barre asettui *Korkeimman Vallankumousneuvoston* johdolla maan johtajaksi. Tämän seurauksena myös kiellettiin muiden poliittisten puolueiden toiminta maassa. Barren johtoajatukseksi oli viedä Somalia kohti ”tieteellistä sosialismia”. Klaanien vaikutusvaltaa pyrittiin hävittämään nationalistisen ideologian avulla ja klaani-identiteetti yritettiin myös vähitellen tukahduttaa kansasta. Barren ideologian mukaan sosialismi ja klaanijärjestelmä eivät voineet olla keskenään sovittavissa yhteen ja tilalle piti rakentaa uutta yhteiskuntaihannetta. Tämä ei kuitenkaan ollut helposti saavutettava tavoite, koska klaanijärjestelmä oli kuitenkin keskeinen osa Somalian yhteiskuntarakennetta. 1980-luvulle tultaessa klaanipohjaiset kapinalliset liikkeet alkoivat asettua Barren hallintoa vastaan, mikä taas johti keskushallinnon toimesta koviin sotilaallisiin vastatoimiin. (Harper 2012, 54)

Barren yhtenäisen somali-identiteetin rakentamisen taustalla oli kuitenkin pragmaattinen strategia klaanipohjaisen opposition harjoittamiseksi. Todellisuudessa Barre kuitenkin suosi omaa *Darod* klaaniin kuuluvia alaklaaneja *Ogadenia*, *Marehania* ja *Dulbahantea*. (Turbville, Meservey & Forest 2014, 4) Käytännössä Barren hallinto toimitti rahaa ja aseita ystävällismielisille klaaneille ja kehotti heitä hyökkäämään vihollisiaan vastaan. Tämän ”harjoita ja hallitse” strategian seurauksena hän pystyi syyttämään taas vihollisiaan väkivaltaisuuksien lietsonnasta. (Lewis 2014, 81) Sotilashallinnon taustalla vaikutti ideologinen suuntaus ja Barresta pyrittiin luomaan kansallista kulttia. Vaikutteita tähän haettiin mm. Neuvostoliitosta, Kiinasta, Pohjoiskoreasta sekä Eegyptistä. (Lewis 2014, 49)

Barren oman klaanin suosiminen johti kuitenkin vuosien saatossa kapinointiin ja 1988 avoimet sotatoimet purkautuivat, kun kapinallisryhmittymä *Somali National Movement* valtasi Hargeisan kaupungin maan pohjoisosassa. Keskushallinto vastasi tähän voimakkaasti, käyttäen vastahyökkäyksessä ilmavoimia ja tykistöä. Tämän seurauksena ainakin viisituhatta ihmistä sai surmansa ja armeija valtasi Hargeisan kaupungin takaisin, mutta Barren valtakausi alkoi silti olla loppusuoralla. (2018 Maruf & Joseph, 10) Traditionaalisesti klaanijärjestelmä oli pitänyt yllä Somalian yhteiskuntaa, mutta Barren hallinnon manipulointi vahingoitti tätä järjestelmää voimakkaasti. Klaanien

välinen dynamiikka muuttui, ja se purkautui voimakkaana väkivaltana Barren hallinnon loppuaikoina sekä sisällissodan aikana. (Alasow 2010, 24) Vuosien 1988-1990 Barren vastainen kapinointi ja taistelut jättivät syvät jäljet maahan ja sen väestöön. Klaanien väliset erimielisyydet syvenivät sotarikosten seurauksena ja maahan muodostui rankaisemattomuuden kulttuuri, mikä loi pohjaa kostonkierteelle. Sodan seurauksena myös valtion omaisuus ja aseet levisivät klaanien sotapäälliköiden hallintaan. Valtion perusteet käytännössä murskattiin sisällissodan aikana ja satoja tuhansia somaleita lähti maasta pakolaisiksi. (Menkhaus 2006, 81) Sisällissodan seurauksena jopa yli miljoona somalia joutui maan sisäiseksi pakolaiseksi, mikä koski varsinkin köyhempää kansanosaa. Lisäksi klaanien väliset ristiriidat muuttivat monet kosmopoliittiset suurkaupungit eksklusiivisiksi klaanialueiksi, mikä johti eriarvoistumiseen ja osaltaan lisäsi klaanien välisiä ristiriitoja entisestään. (Menkaus & Adawe 2018, 32, 34)

2.1.2 Valtiollinen hajaannus ja verinen sisällisota

Yhtenäinen ihanne Somaliasta oli perustunut enemmäksään kulttuurilliseen identiteettiin, mutta poliittiseen yhtenäisyys oli jäänyt saavuttamatta. Erilaiset Barren hallintoa vastustaneet ryhmittymät johtivat esimerkillään siihen, että 1990-luvun alkupuolella jokaisella somaliklaanilla oli omat aseelliset ryhmittymänsä. Klaaneista alkoi muodostua omia itsehallintoyksiköitä, joilla oli käytössään paljon nykyaikaista aseistusta. (Lewis 2018, 82) Lopputuloksena maa oli ajautunut kaaokseen ja eri klaanit hallitsivat omia itsenäisiä ja epävakaita alueitaan. Poliittinen valta Somaliassa pirstaloitui ryöstelevien klaanijohtajien haltuun ja klaanien väliset erimielisuudet ja taistelut olivat arkipäiväisiä toimia. (Harper 2012, 57) Maan pohjoisosassa Somalimaa lähti omalle autonomisille tielleen, vaikkakin sen itsenäisyystunnustus jäi kansainväliseltä yhteisöltä saamatta (De Waal 2015, 130).

Marraskuussa 1992 Yhdysvallat ilmoitti halukkuutensa johtaa monikansallista rauhanturvaoperaatiota Somaliassa. Maan jälleenrakennus ja paikallisten klaanijohtajien riisuminen aseista ei kuitenkaan käytännössä onnistunut. (Menkhaus 2006, 81)

Yhdistyneiden Kansakuntien UNOSOM-operaatio (United Nations Operation in Somalia) aloitti 1993 Somaliassa. Tämän seurauksena Yhdysvaltain johdolla UNITAF-joukot (Unified Task Force) aloittivat humanitaarisen avun turvaamisen maassa. Operaatio oli aluksi menestys, mutta tilanne alkoi eskaloitua, kun klaanijohtaja Mohammed Farah Aideedin johtamat joukot surmasivat 20 pakistanilaista rauhanturvaajaa. Yhdysvallat yritti erikoisjoukkojen suorittamalla operaatiolla ottaa Aideedin kiinni, mutta yritys epäonnistui. Operaation seurauksena Yhdysvaltain kuolleita sotilaita vedettiin pitkin Mogadishun katuja, mitkä myös päättyivät kansainvälisiin uutiskuviin. (Harper 2012, 61)

Mogadishun taistelujen jälkeen Yhdysvallat ja kansainvälinen yhteisö alkoi menettää kiinnostustaan Somaliaan ja ulkomailla pidetyt rauhan konferenssit eivät tuottaneet haluttua tulosta, joten tilanne Somaliassa kehittyi entistä huonompaan suuntaa klaanien valtakamppailun seurauksena. (Turbville, Meservey & Forest 2014, 6) Kun poliittinen jälleenrakentaminen ei tuottanut haluttua lopputulosta, UNOSOM operaation mandaatti muutettiin rauhaan pakottamisesta rauhanturvaamiseen. Länsimaisten joukkojen vetäytyttyä ne korvattiin kolmansista maista tulleilla joukoilla, joiden tavoitteena oli operaation lakkauttaminen vuonna 1995. Maassa alkoi vähitellen kiihtyvä kaaos ja YK:n arviolta 160 miljoonan omaisuus oli kadonnut Mogadishusta. Tämän materiaalin myynti edesauttoi uuden sukupolven sotapäälliköiden valtaannousua ja taistelujen jatkumista maassa. (Lewis 2014, 85)

2.1.3 Ontuvat yritykset kohti liittovaltion hallitusta

Vuonna 2000 Djiboutissa Artan kaupungissa lähdettiin rakentamaan maahan virallista hallitusta. Tämä ponnistelu lähti liikkeelle ruohonjuuritason lähtökohdista, mikä toi optimismia hallituksen rakentamiseen. Se sai kansainvälistä tukea, mutta kotimaassaan se päättyi hyvin epäsuosituksi. Valtuutettujen mandaattia ei pystytty tarkastamaan, sekä arviolta 60% parlamentin 245:stä paikasta oli entisiä Barren hallinnon parlamentin jäseniä ja kahden vuoden kuluttua hallitus kaatuikin omaan mahdottomuuteensa. Somaliaa tutkinut Ioan M. Lewis totesi Artan hallituksen olleen lopulta YK:n ja Italian mielikuvituksen tuotetta, eikä se sillä ollut tosiallista kykyä vaikuttaa Somalian tilanteeseen. (Lewis 2014, 87–88) 2004 päivänvalon näki pitkästä aikaan ensimmäinen kansainvälisesti tunnustettu Somalian hallitus. Siirtymäkauden hallitus (*Transition Federal Government*) syntyi Keniassa pitkien neuvottelujen seurauksena, ja se noudatti niin sanottua "4.5 kaavaa". Tämä tarkoitti sitä, että parlamenttipaikat oli jaettu neljän suurimman klaanin kesken ja loput vähemmistöryhmien kesken. (Hesse 2010, 252) Siirtymäkauden hallitus ei kuitenkaan käytännössä kyennyt hallitsemaan klaanienvälistä politiikkaa, eikä täten saavuttanut sille asetettuja tavoitteita (Wise 2011, 1). Siirtymäkauden hallituksen aikana Mogadishussa nousi valtaan *Islamic Courts Union* (ICU), mistä myöhemmin irtaantui Al-Shabaab järjestö. (Harper 2012, 80, 85)

Toimivan juridisen järjestelmän puuttuessa Somaliasta islamilaiset tuomioistuimet pystyivät tuomaan sisällissodan runtelemaan maahan järjestystä ja oikeudenmukaisuutta. Vuosien 2005–2006 välisenä eri tuomioistuimet yhdistyivät Mogadishussa, ja niistä muodostui ICU (Göldner-Ebendal 2019, 7) ICU pystyi tuomaan vakautta ja lakia Somaliaan hallitsemillaan alueilla. Se pystyi osoittamaan, että oli olemassa pitkästä

aikaa johdonmukaiset ja kohtalaisen lahjomattomat keinot väkivallan hillitsemiseksi maassa. Jyrkemmät islamin tulkinnat otettiin mukaan normatiivisista syistä, mutta se tarjosi myös tehokkaat ja ankarat keinot väkivallan kitkemiseksi. Tämän takana oli myös bisnesmiesten intressit, jotka tarvitsivat Mogadishussa vakautta omille hankkeilleen ja sijoituksilleen. Islamistit pyysivät ICU:lta luvan perustaa koulutusleirejä, joiden tarkoitus oli tuottaa aseellisia joukkoja ICU:lle. Tästä aseellisen siiven vähemmistöstä nousi esiin myös ryhmä, joka kutsui itseään nimellä Al-Shabaab. Pian tämä ryhmittymä alkoi hallitsemaan ICU:n strategiaa tuoden mukanaan erittäin jyrkän islamin tulkinnan, sekä ottamalla käyttöön vastustajien salamurhaamisen. (De Waal 2015, 123)

Osallisuus ICU:ssa mahdollisti Al-Shabaabille tarvittavan tuen, jotta siitä pystyi myöhemmin muodostumaan itsenäinen ja tehokas toimija. ICU hallitsi pian huomattavia alueita keski- ja eteläosassa maata ja se myös kehitti omaa hallintoaan koko ajan tehokkaammaksi. Al-Shabaab käytti osittain samaa kaavaa myöhemmin oman valta-asemansa rakentamiseen. (Teirilä 2019, 202) Tästä tuomioistuinten kehitysprosessista on kuitenkin hyvä ymmärtää, että osa islamilaisista tuomioistuimista oli puhtaasti vastaus ihmisten ja elinkeinoelämän tarpeeseen lopettaa klaaniväkivalta Mogadishun kaduilta. Tuomioistuimet toimivat käytännössä sen takia tehokkaasti, koska ne pystyivät yhdistämään Sharia-lain tulkinta paikallisiin normeihin ja käytäntöihin. Vastatiettyjen tuomioistuinten yhdistyminen ICU:ksi toi mukaan puhtaasti poliittisen aspektin tuomioistuinten toimintaan. (Ibrahim 2019, 147-148) Al-Shabaab järjestön syntyyn on vaikuttanut myös voimakkaasti radikaalit islamistiset liikkeet jo ennen järjestön varsinaista perustamista. Yksi merkittävimmistä vaikuttajista on ollut 1984 perustettu *Al Ittihad AL Islamiya* (AIAI), joka pyrki kaatamaan Siad Barren hallinnon. (Maruf & Joseph 2018, 25) Al-Shabaabin organisaation runko rakentui kuitenkin aluksi väljästä verkostosta Afganistanin sodan somaliveteraaneja, joista suurin osa oli saanut koulutusta Al-Qaidan leireillä Afganistanissa 1990-luvun loppu puolella. (Göldner-Ebendal 2019, 10). Persianlahden suunnalta tullut rahallinen ja ideologinen tuki oli vaikuttamassa myös omalta osaltaan islamilaisten tuomioistuinten syntymiseen (Göldner-Ebendal 2019, 7).

Vuonna 2006 Etiopian joukot tunkeutuivat Somaliaan syrjäyttääkseen ICU:n Mogadishusta. Etiopian hallinto näki ääri-islamilaisten liikehdinnän Somaliassa turvallisuusuhkana ja päätti toimia sitä vastaan. Etiopian toimilla oli kuitenkin merkittävä rooli Al-Shababin toiminnan muokkaajana. Pienestä ja merkitykseltään vähäisestä liikkeestä kasvoi Somalian voimakkain ja radikaalein toimija, kun se alkoi taistella Etiopian joukkoja vastaan nationalistisella ja uskonnollisella agendalla. (Felter, Mas-

ters & Sergie 2020) Etiopian sekaantuminen sotilaallisesti Somaliin tilanteeseen ei vaikuttanut tilannetta Somaliassa, ja ulkopuolinen sotilaallinen läsnäolo vain radikalisoiti tilannetta eteläisessä Somaliassa (Dorsso 2009, 7). Afrikan Unionin AMISOM (Afrikan Union Mission in Somalia) operaatio aloitti vuonna 2007. Se oli YK:n valtuuttama operaatio, mikä oli virallisesti rauhanturva operaatio. Käytännössä se oli kuitenkin turvallisuussopimus Somaliin keskushallinnon kanssa, jonka yksi keskeisistä tavoitteista oli taistella Al-Shabaabia vastaan. AMISOM operaation tarkoituksena oli korvata etiopialaiset joukot ugandalaisilla ja burundilaisilla rauhanturvaajilla. Kansainvälisellä tuella rakennettu Somaliin kansallinen armeija oli käytännössä koalition käsiassana ja se ei olisi selvinnyt ilman AMISOM-Operaation tuomaa tukea. (De Waal 2015, 125) Vuonna 2008 käytyjen rauhanneuvottelujen seurauksena Etiopia veti joukkonsa pois Somaliasta, mikä tarjosi myös tilaisuuden Al-Shabaabille vahvistaa asemansa voimakkaasti maan keski- ja eteläosissa. (Teirilä 2019, 202)

Al-Shabaab käytti hyväkseen tilannetta laajentaen hallitsemiaan alueitaan Somaliassa. Laajentuminen pakotti myös kehittämään järjestön hallintamekanismeja ja byrokratiaa entistä tehokkaammaksi. Tehostettu hallinto onnistuikin tuomaan alueellista vakautta, mikä oli tervetullutta sodan repimään maahan. Se onnistui puuttumaan myös klaanien välisiin erimielisyyksiin, jotka ovat olleet yksi suurimmista ongelmista Somaliin yhteiskunnan rakentamisessa. Iso osa kannattajista tulikin heikommista klaaneista, koska Al-Shabaabin hallinto pystyi puuttumaan klaanijärjestelmän epäkohtiin sekä siitä aiheutuneeseen rakenteelliseen väkivaltaan. (Göldner-Ebendal 2019, 10)

Siirtymäkauden hallituksen korvasi vuonna 2012 Somaliin liittovaltion hallitus (*Federal Government of Somalia*) Se oli ensimmäinen yritys rakentaa toimiva keskushallitus maahan sitten maan sisällissodan. (Bryden 2013, 3) Liittovaltion hallitus on pyrkinyt vahvistamaan valtion rakenteita ja hallintoa. Maassa on kuitenkin edelleen monia pitkäaikaisia haasteita monella eri tasolla. Al-Shabaab hallitsee edelleen alueita etelä- ja keskiosassa maata sekä Somalimaa pyrkii säilyttämään oman itsenäisen asemansa maan pohjoisosassa. (Migri 2019, 4) Somaliin liittovaltio ei ole kuitenkaan kyennyt tehokkaasti vaikuttamaan Al-Shabaabin toimintakykyyn kansainvälisestä tuesta huolimatta. Yhdysvaltain johdolla suoritettavat operaatiot eivät myöskään ole tuoneet toivottua tulosta, vaikka järjestö onkin menettänyt näissä johtajiaan. Sen tehokas hallintojärjestelmä kykenee pitämään sen taloudellisesti riittävän tehokkaana toimintojensa ylläpitoon, eikä se ole näin täysin riippuvainen ulkopuolelta tulevasta rahoituksesta. (Teirilä 2019, 2) Al-Shabaabin hallintokoneisto Roland Marchalin mukaan myös paljon tehokkaampi ja paremmin toimiva, kuin kansainvälisen koalition tukema Somaliin keskushallinto (Marchal 2011, 23).

Somaliassa on nykyään hyvin erilaisia ei-valtiollisia toimijoita heikon keskushallinnon seurauksena. Klaanipäälliköt, terroristit, yksityiset turvallisuusyritykset, rikolliset ja muut toimijat eivät ole suoranaisesti kenenkään hallinnassa. Samalla nämä erilaiset toimijat kuitenkin monessa tapauksessa omaavat virallisia ja epävirallisia yhteyksiä keskushallintoon, jotka perustuvat erilaisiin intresseihin. Weberiläisen valtiomallin puuttuessa maasta monet ei-valtiolliset aseelliset toimijat ovat täyttämään tätä valtatyhjiötä omalla toiminnallaan jo pitkän aikaa. (Mwangi 2012) Nykyinen poliittinen tilanne Somaliassa on haastava. Vuosikymmeniä Somaliassa jatkunut sekasortoinen tilanne luonut maahan myös sotatalouden, jossa useat toimijat hyötyvät konfliktista enemmän kuin rauhantilasta. Turvallisuus on politisoitunut koska monet paikalliset johtajat ovat mukana turvallisuusbisneksessä ja näin ollen sekasorto merkitsee parempaa kassavirtaa eliitille. Ulkomailta virtaavat avustusrahat ovat elinehto monelle paikalliselle eliitille kuuluvalle. Yksityinen turvallisuusbisnes menestyy maassa hyvin, koska kansainväliset toimijat tarvitsevat suojelusta ja monet ei-valtiolliset toimijat maassa ovat voimakkaampia kuin paikallinen hallinto. Heikon keskushallinnon on turvauduttava ulkopuolisiin toimijoihin, mikä taas omalta osaltaan ruokkii luotettavan yhteiskunnan rakentamista. Valtiollisen ja ei-valtiollisen toimijoiden hämärtyneet rajalinjat tuovat mukanaan myös intressiristiriitoja, jotka vaikuttavat vakaan hallinnon rakentamiseen Somaliaan. (Harper 2019. 214, 219)

Pitkän valtiollisen hajaannuksen seurauksena ja toimivan keskushallinnon puute on johtanut siihen, että klaanit ovat itse järjestäneet oman turvallisuutensa ja peruspalvelut. Maahan ei ole täten rakentunut juurikaan minkäänlaista valtion luomaa institutionaalista kulttuuria ihmisten perustarpeiden hoitamiseen. Lisäksi rajavalvonnan puute on mahdollistanut aseiden salakuljettamisen maahan, mikä on myös omalta osaltaan ruokkinut konfliktia. Toimijoiden moninaisuus on tehnyt myös tilanteen rauhoittamisen vuosien saatossa vaikeaksi, koska eri ryhmien intressejä on vaikea huomioida tasapuolisesti, mikä on omalta osaltaan tehnyt tilanteesta haastavan. (Dorsso 2009, 9)

2.2 Somalian yhteiskunnan erityispiirteitä

Somalian väkivallan sävyttämää lähihistoriaa on vaikea käsittää ilman ymmärrystä klaanijärjestelmän vaikutuksesta yhteiskuntaan. Se on usein ulkopuoliselle ”näkyvätön” jakolinja, sillä se on ei perustu suoranaisesti ulospäin näkyvään ominaisuuteen kuten, etnisyyteen, kulttuuriin, kieleen tai uskontoon. Somalialaisessa yhteiskunnassa

sukulaisuus määrittelee järjestystä. Sukulaisuus periytyy isän sukulinjan mukaan. Väestö jakaantuu tätä kautta klaaneihin ja alaklaaneihin. Klaanin vaikutukset eivät kuitenkaan pelkästään rajoitu isäpuoleiseen sukulinjaan. Esim. siteet äidin veljen klaania kohtaan ovat tärkeässä roolissa ja niillä voidaan täydentää isän puolelta tulleita itsestään selviä siteitä. Avioliiton kautta muodostuneet siteet ovat myös tärkeässä roolissa. (Lewis 2014, 58-59)

Klaani on tärkein tekijä, mikä määrittää somalialaisten sosiaalista asemaa sekä identiteettiä. Samalla se myös määrittää paikallista politiikkaa ja kulttuuria voimakkaasti. (Luling 2006, 472) Klaani on yksi merkittävimmistä seikoista mikä hallitsee somalialaista yhteiskuntaa. Maassa on käytännössä kuusi eri klaania sekä lukematon määrä alaklaaneja. Klaaneja ja niiden väliset erimielisyydet heijastuvat myös erottamattomasti Al-Shabaabin sekä Somalian keskushallinnon ja sitä tukevan kansainvälisen koalition väliseen taisteluun (Turbville, Meservey & Forest 2014, 54)

Klaanijärjestelmä on persoonallisen ja ryhmäidentiteetin perusta, samalla se myös tuo omat haasteensa yhteiskunnan rakentamiseen. Vaihtuvuus klaanien välisissä liittoumissa ja sisäiset epäluulot heikentävät kestävien yhteiskuntaperusteiden rakentamista. (Abbink 2009, 4-5) Klaanipolitiikkaan ei ole perinteisesti kuuluneet kiinteät ja lujat liitot. Liittoumat muodostuvat yleensä tapauskohtaisesti sekä tilanteen mukaisesti. Nämä liittoumat saattavat olla laajoja lähekkäin olevilla klaaneilla, mutta toisaalta liittoumat voivat hajota yhtä nopeasti, kun ovat syntyneetkin. (Lewis 2014, 82)

Sukulaissuhteeseen perustuva klaanijärjestelmä onkin ollut yksi keskeisiä syitä tehokkaan keskushallinnon luomisen epäonnistumiseen Somaliaan. Se ei käytännön tasolla tue keskusjohtoisen kansallisvaltion vaatimia edellytyksiä. Klaanien ulkopuolelta tullutta poliittista auktoriteettia ei perinteisesti ole pidetty legitimiinä ja hyväksyttävänä vallanlähteenä. (Turbville, Meservey & Forest 2014, 54) Islamistit ovat pyrkineet täyttämään valtion sekasorron jättämän tyhjiön. Samalle he ovat onnistuneet osittain syrjäyttämään perinteisiä vallalla olleita identiteetti käsitteitä ja pan-islamilaista identiteettiä on noussut kilpailevaksi vaihtoehdoksi näille vanhoille identiteetti käsityksille. Tämä identiteetin muutos on mahdollistanut islamisteille oman toiminnan legitimöimisen kansalaisten keskuudessa. (Last & Seaboyer 2011, 48)

Suurin osa somalialaisista syntyy johonkin kuudesta suurimmasta klaanista. Neljä näistä, Daroid, Dir, Hawiye, ja Isaag muodostavat noin 75 % Somalian väestöstä. Nämä paimentolaistaustaiset klaanit omaavat läheiset kulttuurilliset siteet toisiinsa. Kaksi muuta klaania Digil ja Rahanweyn muodostavat noin 20 % väestöstä ja ne ovat

enemmän maanviljelystä harjoittaneita klaaneja. (Hesse 2010, 249) Klaanijaosta huolimatta somalit uskovat, että heillä kaikilla on samat esi-isät ja yhteinen historia (Tiilikainen 2003, 30). Näiden kahden kulttuurillisen ryhmän paimentolaisten ja maanviljelijöiden lisäksi maassa on myös vähemmistö ryhmiä, joihin somalit käyttävät jopa halventavia nimityksiä. Suurin ryhmittymä näistä on *Bantut*, jotka periytyvät esisomalialaisista heimoista ja maahantuoduista orjista. Nämä vähemmistöt elävät suurempien ryhmittymien liittolaisina ja jotkut ovat sulautuneet valtaväestöön. Osa vähemmistö ihmisryhmistä eivät kuitenkaan muodosta klaaneja, kuten suurin osa Somalian väestöstä. (Lewis 2014, 19)

2.3 Al-Shabaab

Al Shabaab (*Harakat al-Shabaab al-Mujahideen*) on salafistitiseen islamin tulkintaan nojaava järjestö, jonka tavoitteena luoda tiukkaan Sharia-lakiin nojaava yhteiskunta Somaliaan (Göldner-Ebendal 2019, 9). Sharia tulee arabian kielestä ja tarkoittaa yksileitteisesti lakia tai laki kokoelmaa. Siihen liittyy kuitenkin myös tulkittavia säännöksiä, jotka määrittelevät mm. yhteiskuntajärjestelmän rakennetta ja moraalikoodistoa. Jihadisteille Sharian toteutuminen on tärkeä osa prosessia, jossa uskonnolliset vaikutteet tuodaan yhteiskunnan kaikille tasoille. (Paronen 2016, 105) Järjestönä Al-Shabaab toimii Somalian lisäksi Somalian alueen ulkopuolella, sekä osittain myös globaalisti. On tosin kiistanalaista, kuinka voimakkaasti järjestö todellisuudessa ajaa maailmanlaajuisia jihadismia vai ovatko sen tavoitteet suurimmaksi osaksi alueellisia Afrikan sarvessa. Käytännössä sen aktiviteetti on keskittynyt pääasiassa Somaliaan, sekä pienemmissä määrin Somalian naapurivaltioiden alueelle Afrikan sarvessa. Alun perin Al-Shabaabin tavoitteli somalien vapauttaminen klaanien sotalordien vallasta. Järjestön ideologian mukanaan tuoma tiukempi reformistinen islamin tulkinta auttoi tuomaan järjestystä sodan runtelemaan maahan. Yleinen järjestys ja oikeusjärjestelmän vakiinnuttaminen olikin yksi keskeinen syy järjestön kannatuksen kasvulle. (Göldner-Ebendal 2019, 9)

Rakenteeltaan Al-Shabaab on hajautettuun päätöksentekoon perustuva verkosto, ja se on rakentanut tehokkaan byrokraattisen järjestelmän ympärilleen. Tämä on mahdollistanut sille tehokkaan resilienssin omassa toimintaympäristössään vihollisiaan vastaan. Lisäksi järjestön vaikutusvalta on ulotettu syvälle Somalian yhteiskuntaan, mikä vaikeuttaa sitä vastaan taistelua. (Butler 2015, 56) Järjestöllä on ollut myös tehokas kyky mukauttaa toimintansa vallitsevan tilanteen mukaan. Se ei ole yrittänyt haasta

vahvempia vastustajiaan suoraan sotilaalliseen taisteluun, vaan se on tarvittaessa vetäytynyt ja soluttanut omat taistelijansa siviiliväestön sekaan. Tätä kautta se on onnistunut tehokkaasti haastamaan vastustajiaan, kuten Kenialaisia sekä UMISON joukkoja vastaan toteutetulla sissisodalla, vaikka se on menettänyt hallitsemiaan alueitaan. (Göldner-Ebendal 2019, 13)

Al-Shabaabin on myös kyvykäs mediasiiپی *Al-Kataib*. Se tuottaa materiaalia useilla eri kielillä niin paikallistasolta aina globaaliin informaatioympäristöön. Materiaalia jaetaan niin verkossa monessa muodossa, kuten sosiaalisessa mediassa ja se on pääsääntöisesti laadukkaasti tuotettua propaganda-aineistoa aina videoista erilaisiin kirjallisiin julkaisuihin. Informaatiokenttää täydennetään myös omilla paikallisilla *Al-Andalus* ja *Al-Furgan* radioasemilla. (Warner & Weiss 2017) Järjestöllä on luotuna hyvin toimiva julkisia suhteita hoitava osasto media siivessään, joka on tarvittaessa yhteyksissä paikallisiin ja kansainvälisiin uutismedioihin. Järjestön mediavastaavat toimivat aktiivisesti ja tarvittaessa jopa jakavat avoimesti informaatiota eri medioiden käyttöön ympäri maailmaa. Lisäksi toiminta vaikuttaa hyvin ammattitaitoiselta ja johdetulta, verrattuna moneen muuhun jihadistiseen järjestöön. Al-Shabaab on onnistunut hyödyntämään muuttuvaa teknologista kehitystä viestintäkanavien osalta ja kyennyt mukauttamaan toimintaansa myös mediaympäristössä. (Harper 2019, 374–375)

Al-Shabaab on luokiteltu terroristijärjestöksi mm Yhdysvaltain toimesta vuonna 2008 (Department of State). 2012 Al-Shabaab ilmoitti olevansa osa kansainvälistä AL Qaida verkostoa, mikä tietävästi herätti järjestön sisällä myös erimielisyyksiä. Silloinen johtaja *Emir Ahmed Abdi Godane* tosin suoritti toisinajattelijoiden puhdistuksia, mikä omalta osaltaan linjasi järjestön tulevaisuuden strategioita. (Göldner-Ebendal 2019, 11) Joidenkin analyysien mukaan Al-Qaida verkosto olisi yrittänyt saada jalansijaa Somaliassa jo 1990-luvulla, mutta epäonnistunut samasta syystä kuin monet länsimaalaiset toimijat. Ymmärtämättömyys somaliyhteisikunnan poliittista ja sosiaalista dynamiikkaa kohtaa johti aluksi heikkoihin tuloksiin. (De Waal 2015, 122) Al-Qaidan verkoston olemuksesta ja rakenteesta on erilaisia näkemyksiä, mutta järjestön sijaan sen voi nähdä myös sosiaalisena liikkeenä, jossa on eri kerroksia sekä ulottuvuuksia. Yksi näistä ulottuvuuksista on liittolaisiksi tunnustautuneet ryhmittymät, kuten Al-Shabaab. Tämän kaltainen löyhä rakenne mahdollistaa toiminnan ilman hierarkkista johtoa, jolloin karismaattinen ja ideologinen johtajuus pystyy ylläpitämään liikettä ilman kiinteitä rakenteita. (Kaleva & Paronen 2012, 41)

3 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Uusi retoriikka

Seuraavaksi tässä kappaleessa siirryn tarkastelemaan tutkimuksen kannalta oleellisia teoreettisia taustoja ja keskeisiä käsitteitä. Kolme keskeistä uuden retoriikan hahmoa Kenneth Burke, Chaim Perelman, ja Stephen Toulmin aloittivat omat tutkimuksensa 1950-luvulla simoihin aikoihin, kun retoriikkaan tiedonalana ei juuri tunnettu mielenkiintoa. Retoriikka oli tieteenalana hiipunut yliopistoissa, mutta kiinnostus retoriikkaa kohtaan käsitteenä ja näkökulmana politiikkaan alkoi nousta kyseisten tutkijoiden ansiosta pikkuhiljaa niin Euroopassa, kuin Pohjois-Amerikassa. Vaikka heidän tutkimukselliset lähtökohdat erosivat toisistaan, niin yhteistä heille oli heidän kyseenalaistava suhtautuminen retoriikan tutkimuksen vähättelyyn. (Summa 1996, 51)

Retoriikan voidaan katsoa olevan oppi siitä, kuinka asia voidaan esittää suostuttelun ja vakuuttavuuden kautta kohde yleisölle (Haapanen 1996, 23). Klassisen retoriikan lähtökohta oli, kuinka puhujan saa sanoman perille. Puhujan, aiheen ja esiintymisen painotukset olivat tilannesidonnaisia. Peruselementit klassisessa retoriikan muodossa olivat joka tapauksessa yksinkertaistettuna puhuja, aihe, puhe sekä yleisö. Uuden retoriikan uutuus olikin siinä, kuinka nämä perusteet tulkittiin uudestaan tieteen filosofisesti näkökulmasta. (Puro 2006, 107) Klassisen retoriikan lähtökohdat olivat siis enemmän puhujan näkökulmasta tapahtuvaa toimintaa, niin uuden retoriikan tulkinta oli nähdä viestintätilanteet paljon laajemmassa kontekstissa. Mikä tahansa kommunikointiin liittyvä tilanne voi siis olla tilaisuus tarkastella sitä retoriikan näkökulmasta. (Kaakkuri-Knuutila 2004, 243)

Uuden retoriikan traditiossa argumentaatiosta pyritään löytämään nimenomaan ne keinot ja argumentaatiotekniikat, joilla yleisö yritetään vakuuttaa oman agendan taakse (Keränen 2008, 37).

Uusi retoriikka tarjoaa hiukan erilaista ajattelutapaa ja maailmankuvaa, jossa viestintää ja puhetta tarkastellaan erilaisesta näkökulmasta. Stephen Toulmin, Richard Wiemer tai Kenneth Burkea on vaikea nähdä puhtaasti perinteisen retoriikan jatkajiksi, vaan heidän näkemyksiään tulisikin tarkastella ikään kuin uutena suuntana, vaikka juuret ovatkin perinteisen retoriikan historiassa. Uuden retoriikan kehittäjät ovat jopa tietoisesti pyrkineet irtaantumisen omista juuristaan ja lähteneet luomaan uutta uraa retoriikan tulkinnaissa. (Puro 2006, 108) Esimerkiksi Burken mukaan retoriikan olemassaolo perustuu kielenkäytön funktioon, mikä tekee siitä jatkuvasti ajankohtaisen, koska kielenkäyttö tavalla tai toisella luo perustan ihmisten yhteistoiminnalle. (Summa 1996, 56)

Uusi retoriikka ei siis suoranaisesti ole enää uusi ilmiö, eikä se missään tapauksessa ole menettämässä merkitystään. Varsinkin poliittisen retoriikan puolella tehdään paljon tutkimusta varsinkin poliittisen retoriikan näkökulmasta. Uuden retoriikan perinnöllä on ollut myös oma vaikutuksensa yhteiskuntafilosofisen retoriikan nousuun. (Puro 2006, 139) Poliittikan kentällä retoriikalla luodaan myös ihmisten käsityksiä todellisuudesta, sekä määritellään roolit ja asemat. Retoriikkaa voidaan käyttää identiteettien luomiseen, sekä tietyissä tapauksissa päätetään siitä kuka saa elää ja kuka kuolla. (Kuusisto 1996, 269–271) Uuden retoriikan perintö tarjoaa siis kokonaisvaltaisen mallin tarkastella retorisia tilanteita. Retoristen tilanteiden monimuotoisuus tulee kasvamaan jo pelkästään teknologian kehityksen myötä. Retoriset tilanteet eivät ole tutkimusmateriaalisesti enää yksioikoisesti puheita tai kirjoituksia, vaan ne saattavat sisältää liikkuvaa kuvaa tai muuta audiovisuaalisuutta, josta muodostuu kokonaisuus, jota tarkastella tutkimuksen näkökulmasta.

3.2 Kenneth Burke ja identifikaatio

Burken retoriikan keskeinen kulmakivi on identifikaatio. Hänen mukaan retoriikassa kyse nimenomaan identifikaatiosta ja siitä kuinka sitä kyetään käyttämään hyväksi. Se on erilaisten trooppien ohella erottamaton osa ihmisen ajattelua. Kun tunnistamme

henkilön, asian tai esineen, niin kyse on identifikaatiosta. Kun ihminen tapaa vaikkapa lääkärin tai virkaihmissen, niin ihminen pyrkii muodostamaan kuvan siitä, kuinka henkilö toimii ja käyttäytyy. Tätä ajatteluprosessia retoriikka käyttää hyväkseen. Identifikaatiosta on käytetty myös termiä samastaminen, mikä kuvaa hyvin tätä prosessia. Vetoamalla vaikkapa ”meihin” poliitikko pyrkii identifioitumaan tavallisiin kansalaisiin, ja näin olemaan ”yhtä” mahdollisten kannattajiensa kanssa. (Puro 2006, 124)

Identifikaatiota voi muodostua monella eri tasolla, ja sitä voi tuottaa hyvinkin erilaisilla keinoilla. Kielikuvat ovat yksi tällainen esimerkki tai toinen yleisesti käytetty esimerkki on selkeä jako meihin ja muihin. Yhteinen vihollinen tuottaa tehokasta identifioitumista ja samalla se luo myös selkeän rajan siihen, mistä halutaan erottautua. Identifikaatiota voi tuottaa myös hyvin mietityillä lauserakenteilla ja muilla tyyllisillä keinoilla, joihin voi identifioitua loogisen päättelyn seurauksena. (Summa 1996, 58) Konfliktitilanteessa identiteetin törmätessä toisen erilaisen identiteetin kanssa muodostuu tarve identifioitua johonkin (Burke 1969, 43). Identifikaation ohella Burckelle (1969, 20–21) on kuitenkin olennaista myös klassisen retoriikan välineet, kuten suostuttelu. Identifikaatio omanlaisena prosessina ei kuitenkaan poissulje klassisen retoriikan määritelmiä.

Identifikaatiota käyttävää retoriikka on jatkuvasti ympärillämme, ja se saattaa jopa jäädä huomaamattomaksi. Identifikaatio voi täten olla myös alitajuista, joten sen tunnistaminen ei ole aina helppoa, samalla se on tältä osin myös salakavalaa. Yhteiskunnallisesti identifikaatio voikin luoda erilaisia yhteiskunnallisia normeja ja käytäntöjä, joista muodostuu ”itsestään selvyiksi” yhteiskuntaan ja joiden haastaminen on voi muodostua vaikeaksi. Identifikaatio muokkaa myös käyttäytymistä, mikä näkyy vaikkapa erilaisten yhteiskunnallisissa johtotehtävissä olevien henkilöiden odotettavissa olevina käytösmalleina. (Purho 2006, 124) Tämä näkyy tietenkin myös vanhoillisissa ja uskonnollisissa yhteiskunnissa ja kulttuureissa. Identifioitumalla vaikkapa äärimuslimiksi tai äärikristityksi, nousee helposti tietynlaiset odotukset käytösmalleja ja ajatusmaailmaa kohtaan.

Identifikaatioon kuulu olennaisesti myös se mistä halutaan erottautua. Tämän voi tehdä joko suorasti tai se tulee ilmi vähintäänkin rivien välistä. Käytännössä ei ole olemassa meitä ilman muita, joten identifikaatio johonkin vaatii rinnalleen myös jonkun asian, mistä halutaan erottautua. Ei ole ystäviä ilman muita, kuten ei voi sodassa olla ystäviä ilman vihollisiakaan. Yleisö asettaakin monesti suurimmat haasteet puhujalle, ja tilanne monesti sanelee sen, miten yleisölle kannattaa viestiä. Kenneth Burke on painottanut, että mikä tahansa voi tehotta yleisöön, mutta taas toisaalta ei ole

olemassa mitään yleismaailmallista keinoa, joka toimisi tehokkaasti kaikissa tilanteissa. Suurimman haasteen poliittiselle vaikuttamiselle aiheuttaa itse yleisö. Tilanne, jossa vaikutusta yleisöön haetaan, riippuu tietenkin tilanteesta ja yleisöstä. Periaatteessa mikä tahansa voi vakuuttaa kohdeyleisön, mutta toisaalta ei ole mitään tapaa, joka toimisi kaikille yleisöille (Tilli 2017, 18-19) Erottautuminen toimii identifikaation rakentamisessa tehokkaasti, koska erottautuminen tarkoittaa käytännössä sitä, että yleisön on pakko valita heidän kannaltaan positiivinen vaihtoehto ja täten erottautuminen sulkee toisen osapuolen pois tästä valinnasta. (Burke 1967, 202-205)

Identifikaatio on turhaa, mikäli ei ole konfliktia, sillä silloin siitä tulee prosessi ilman päämäärää. Täydellisessä harmoniassa kaikki nimittäin identifioituvat samalla tavalla. Toisaalta konfliktissa identifikaatiosta tulee välttämättömyys, koska tällöin on jotain mistä pitää erottautua. (Woodward 2003, 28) Identifikaatio myöskään ei ole pelkästään tilanne, jossa A tuntee olevansa kuten B, vaan se pitää nähdä syvempänä kokonaisuutena, jossa yksilöt voivat kokea jakavansa yhteiset tunteet, käsitykset, asenteet sekä ideat. Tästä johtuen identifikaatiota tulee tarkastella kokonaisuutena, joka on syvällisempää kuin pelkkä ulkoinen olemus. Identifikaatio ei ole pelkästään ihmisten välillä tapahtuvaa, vaan ihmiset voivat samastua myös abstraktimpiin ja suurempiin kokonaisuuksiin, kuten kansallisuus tai uskonto (Woodward 2003, 8-9) Aivan kuten Aristoteles, Burke näki, että yleisön hyväksynnän saaminen vaatii yhteisen intressin löytämisen. Identifioituminen yhteisesti hyväksytyihin asioihin on suostuttelun lähtökohta, jonka avulla kohdeyleisö on helppo vakuuttaa omien intressien taakse. Kieli, eleet, äänenpaino, imago, asenne tai käsitykset ovat esimerkiksi sellaisia, johon on helppo identifioitua. Aristoteleen vertauskuvaa mukaillen, on helppo ylistää ateenalaisia ateenalaisille. (Woodward 2006, 23)

Burken näkemysten mukaan identifikaatiossa tulee huomio kiinnittää kokonaisuuksiin ja toistoihin, joihin viestin lähettäjä pyrkii (Burke 1969, 26). Identifikaatio voidaan luoda useammalla eri keinolla, eikä siihen ole olemassa mitään tiettyä kaavaa. Mepronominin lisäksi on lukematon määrä eri keinoja, joilla yhteisöllisyyden tunnetta voidaan rakentaa. Yleisesti hyväksytyt argumentit, vertauskuvat toimivat siinä missä elekieli tai pukeutuminenkin. Pelkästään kuva tiettyjen henkilöiden kanssa voi myös viestiä identifioitumisesta tiettyyn ryhmään. Suostuttelu toimii vain silloin kun puhuja pystyy näyttämään, että sillä, tai hänen ajamallaan agendalla on jotain yhteistä kohdeyleisön kanssa. (Tilli 2017, 17) Retoriikassa on nimenomaan keskiössä se, kuinka jaottelut sekä hierarkiat voidaan ainakin hetkellisesti ylittää. Se mitä samaistetaan ja miten vaikuttaa keskeisesti siihen, kuinka moni kykenee samaistumaan samaan asiaan. Retorisuuden kautta voidaan tarkastella inhimillistä toimintaa ja tässä identifikaation ja erottautumisen välinen taistelu on näkökulma retoriikkaan. (Tilli 2017, 19)

Politiikan kentällä puhujan on adaptoiduttava yleisesti hyväksytyihin periaatteisiin ja arvoihin, sekä siihen mikä viesti halutaan saada tehokkaasti erille. Mitkä nämä periaatteet ja arvot ovat riippuvat tietenkin aina tilanteesta ja ympäristöstä. Argumenttien hyväksyminen tapahtuu esimerkiksi identifioitumisen kautta. (Martin 2014, 56–57) Burken keskeisiin ajatuksiin kuuluu myös se, että meidän olisi hyvä olla tietoisia niistä mahdollisuuksista, joita symbolijärjestelmämme kytkeytyy. Emme ole symboliemme vankeja, kuten kielifilosofiassa helposti ajatellaan, vaan kykenemme tulkitsemaan niitä uudella tavalla sekä oikomaan niissä esiintyviä virhekäsityksiä. Kykymme käyttää symbolijärjestelmää tekee meistä ihmisiä. (Puro 2006, 126)

Käytetty retoriikka luo ja ylläpitää todellisuutta ympärillämme. Sanat eivät ole vain nimiä asioille, vaan ne linkitetään asioihin, jotka ovat osana ihmisen luontaista taipumusta on ylläpitää ja rakentaa omaan identiteettiä näiden kautta. Kieli ei ole johdannainen ihmisen kokemuksista, vaan ennemminkin kokemukset ovat johdannaisia käytetystä kielestä toiminnan taustalla. Kykymme symboliseen toimintaan erotta ihmiset muista elävistä olennoista ja käyttämämme kielen avulla voimme muokata maailmaa ja siihen liittyviä tunteita ympärillämme. (Woodward 2003, 23) Burken näkemysten mukaan voimme tavoitella positiivista identifikaatiota ainakin kolmella eri tasolla. Nämä ovat materialistinen, ideologinen sekä vakiintuneisiin tapoihin pohjautuva identifikaatio. Nämä tietenkin ovat aina hiukan erilaisia riippuen aikalais- ja kulttuurikontekstista. (Puro 2006, 128)

Identifikaatiota voidaan tehostaa myös niin sanotuilla jumaltermillä, joihin kohdeyleisön odotetaan samaistuvan automaattisesti. Paholaistermi on taas vastakäsite jumaltermille, josta kohdeyleisön odotetaan erottautuvan hinnalla millä hyvänsä. (Tilli 2017, 30) Syntipukin käyttäminen ei ole kuitenkaan aina helppoa, sillä uhrin asemassa olevan voi esittää monin eri tavoin. Tämä vaatii hienovaraisen retoriikantajuksen ymmärtämistä ja parhaiten tavoitteeseen päästään esittämällä uhrattava läpeensä pahana. Yksi historiallinen esimerkki tästä on Adolf Hitlerin juutalaisiin kohdistama retoriikka, joissa heitä syytettiin Saksan ongelmista toisen maailmansodan alla. (Tilli 2017, 34) Jumaltermien käytön funktio on siinä, että niitä ei tarvitse perustella välttämättä ollenkaan, joten niiden kautta argumentointi muodostuu yksinkertaiseksi (Burke 1970 165). On hyvä tiedostaa, että Burken tuotanto hyvin laaja, mutta tässä tutkimuksessa raja- ja tarkastelun identifikaatioon ja erottautumiseen ja niiden muodostamiseen.

3.3 Keskeiset käsitteet

3.3.1 Jihadismi

Islamilaisessa kulttuurissa *jihad* on perinteisesti merkinnyt kamppailua tai taistelua. Se ei kuitenkaan ensisijaisesti ole sodankäyntiä, vaan islamin puolustamista. Jihad jakautuu ”suureen jihadiin” ja ”pieneen jihadiin”, joista ensimmäinen on kamppailua omia heikkouksia vastaan ja toinen taas kamppailua ulkoista vihollista vastaan. Tulkinnat vaihtelevat eri islamin koulukuntien välillä, mutta perinteisesti islamiin ei ole kuulunut keskeisesti uskonnon levittämien sodan välityksellä. (Jokinen & Kullberg 2006, 40)

Jihadismille keskeistä on vahva ideologinen perusta, joka pohjautuu radikaaliin islamin tulkintaan. Historiallisesti tämä radikaali tulkinta on noussut islamilaisen yhteiskunnan alennustilojen aikoina. (Paronen 2016, 108) Jihadismi on muiden ideologioiden ohella kehittynyt ja muotoutunut historian saatossa maailman muutoksissa. Jihadismista voidaan nostaa ainakin kolme eri opillista aikakautta, jotka seurasivat toisiaan sekä henkilöityivät myös oman aikakautensa johtajiin. Ensimmäisen aikakauden muodosti vallankumouksellisen islamismi, jonka taustavaikuttajana toimi Sayyid Qutbin ja tätä aikakautta seurasi taas klassinen jihadismi Abdullah Azzamin johdolla. Nykyinen ja tunnetuin aikakausi jihadismille nousi globaalin agendan myötä Osama Bin Ladenin toimiessa sen ideologisena taustavaikuttajana. Nämä vaiheet eivät ole kuitenkaan ole suoranaisesti ristiriidassa keskenään, vaan ne täydentävät ideologian sisällä toisiaan ja edustavat aina tietyn aikakauden ilmentymää. (Kaleva 2018, 57)

Poliittisia ja sotilaallisia keinoja hyväksikäyttävä globaali jihadistinen liikehdintä on sunnalaisen islamismin marginaalisimpia ilmentymiä. Sen juuret ovat 1970- sekä 1980-lukujen Lähi-Idän jihadistisissa liikkeissä, jotka pyrkivät kaatamaan muslimihallintoja sekä osittain myös Afganistanin sodan vastarintaliikkeessä. Tavoitteena näillä ryhmittymillä oli yhdistää islamilainen maailma yhdeksi kokonaisuudeksi. Uskovien

muslimiyhteisö ”*umma*” muodostaisi täten islamilaisen sharia-lain tulkinnan kautta yhtenäisen valtakunnan. (Kaleva & Paronen 2012 38)

Myös monet jihadististen järjestöjen nimet eivät pidä sisällään territoriaalisia viittauksia, tai ne laajempia ja epämääräisempiä kuten ”Suur-Syyria” tai ”Levantti”. Kategorinen irrottautuminen paikallisuudesta tuo irrallisuuden myös itse toimintakenttään, joten paikallisen väestön kuoleminen on hyväksyttävää sodittaessa vääräuskoisia tai väärin ajattelevia muslimeja kohtaan. (Jokinen & Kullberg 2006, 72-73) Radikaali islamismien suhtautuminen nationalismiin on lähtökohtaisesti vihamielistä, koska se tarkoittaa islamilaisen yhteisön umman jakamista. Tämä myös vaikuttaa siihen, miten ja millaisilla uskonnollisilla opeilla valtion perustamiseen tulisi pyrkiä. (Jokinen & Kullberg 2006, 51) Jihadistit hyväksyvät väkivallankäytön mutta terrorismi ei ole heille päämäärä, vaan se on vain keino tavoitteiden saavuttamiseksi. Samalla se on myös kuitenkin osoitus oman ryhmittymän kyvykkyydestä ulospäin taistelussa vääräuskoisia vastaan. (Kaleva 2018, 54) Radikaalit islamistit ovat myös pyrkineet koko 1900-luvun saamaan hallintaansa jonkin muslimimaan. Siinä on onnistuttu kolme kertaa, Iranissa 1979, Sudanissa 1989 ja Afganistanissa 1996. Iranilla on tässä ollut suurin vaikutus, mutta se ei ole šiialaisuutensa takia ollut otollinen maaperä globaalille toiminnalle. (Jokinen & Kullberg 2006, 60)

3.3.2 Terrorismi

Käsitteenä terrorismi on latautunut ja politisoitunut käsite ja sen käyttö akateemisessa tutkimuksessa voi joissain tapauksessa aiheuttaa myös ongelmia. Joidenkin tutkijoiden mukaan sanaa terrorismi ei tulisi käyttää ollenkaan akateemisessa tutkimuksessa. Sana ”terrorismi” voi olla vain poliittinen lyömäase tietynlaisissa tilanteissa. Lisäksi on hyvä huomioida, että terrorismia tutkitaan myös ilman, että koko sanaan viitataan ollenkaan tutkimuksessa. Esim. monet Lähi-Idän tutkijat saattavat pitää etäisyyttä koko terrorismi sanaan, koska Lähi-Idä on liittynyt voimakkaasti koko kansainvälisen terrorismin määrittelyyn ytimeen. Välttämällä sanan käyttöä, tutkija voi näin välttää turhaa politisoitumista, koska koko termi voi joissain asiayhteyksissä olla voimakkaasti kiistanalainen. (Malkki 2020) Terrorismi on kuitenkin liitetty yleensä tietyn tyyppisiin väkivallantekoihin, jotka ovat tyypillisesti pommi-iskuja, summittaisia ampumisia ja sieppauksia. Usein mielletään myös, että teoilla on jokin poliittinen tai uskonnollinen päämäärä. Terrorismiin liittyy yleensä myös kannanotto teon oikeutukseen ja terrorismiksi tuomitut teot ollaan valmiita tuomitsemaan lähtökohtaisesti ehdoitta (Malkki 2020, 18) Terrorismin tutkimuksessa ei olla suoranaisesti kiinnostuneita siitä, minkälainen väkivalta on oikeutettua, vaan tarkoitus on lisätä tietoa terrorismiksi luokitellusta toiminnasta tieteellisestä näkökulmasta. (Malkki 2020, 41)

Terrorismin tavoitteena on vaikuttaa myös itse iskun kohteen lisäksi laajempaan ihmisjoukkoon ja tätä kautta edistää poliittisia tai uskonnollisia tavoitteita. Terroriteon pääasiallinen tavoite on välittää viesti ja väkivalta on vain väline tämän viestin välittämiseen. Viesti ei siis ole tarkoitettu vain iskun kohteille, vaan sen yleisö on paljon suurempi ihmisjoukko. (Malkki 2020, 43) Terrorismin tutkimus on kuitenkin olemassa tutkimusalana, ja osa tutkijoista on sitä mieltä, että sanaa terrorismi tulee käyttää tutkimuksessa. Mikäli väkivaltaista toimintaa tutkitaan ilman terrorismin käsitettä, niin sen pois jättämisellä voisi olla seurauksena se, että tutkimustieto ja julkinen keskustelu sekä terrorismin vastainen toiminta eivät välttämättä kohtaisi. Tutkimustulokset voisivat näin ollen jäädä käyttämättä konkreettisesti poliittisessa päätöksenteossa sekä julkisessa keskustelussa. (Malkki 2020, 39–40) Kiistanalaisuudesta huolimatta, tässä tutkimuksessa käytetään sanaa terrorismi, mutta käsitteen poliittinen ulottuvuus sen moninaisuudessa on kuitenkin tärkeä tiedostaa.

3.3.3 Propaganda

Propaganda termin juuret ovat 1600-luvulla, jolloin paavi Gregorius XV perusti järjestön nimeltä *Sacra Congregatio de Propaganda Fide*. Tämän järjestön tarkoituksena oli kouluttaa lähetyssaarnaajia sekä levittää katolilaista uskoa uuteen maailmaan. Tosin mielenhallinta työkaluna poliittisten päämäärien saavuttamiseksi on tuhansia vuosia vanha idea. (Pörsti 2017, 7) Propaganda neutraalina terminä tarkoitti alun perin tiedon levittämistä, mutta historian saatossa siihen latautui myös huomattavan negatiivinen sävy ympärille. Nykyään propagandalla ymmärretään viestintää, joka on lähtökohdaisesti epärehellistä ja yksipuolista. Propagandaa on käytetty synonyymina mm. valheelle, petokselle, manipulaatiolle ja harhautukselle. Propagandan voi määritellä kommunikaatiokeinoksi, joka palvelee lähinnä viestin lähettäjän etuja, eikä viestin vastaanottajan. Vastaanottajat voivat valheellisesti luulla, että lähettäjä ajattelee ja palvelee heidän etuaan, vaikka tavoitteet ovat todellisuudessa jossain muualla kuin kohdeyleisön yleisessä edussa. (Jowett & O'Donnell 2012, 1–3, 13) Propagandaa voi olla monessa eri muodossa ja monista eri tarkoituspereistä johtuvaa, mutta siihen liittyy yleensä myös jonkinlainen ideologinen tausta viestin levittämiseksi (Jowett & O'Donnell 2012, 17).

Propagandan tehokkuus johtuu osittain myös siitä, että emme tunne täysin vaikuttamistapoja, jolla se toimii (Pörsti 2017, 9). Poliittisesta näkökulmasta tarkasteltuna propagandalla voidaan luoda lisää vaikuttamisen keinoja yhteiskuntaan ja toisaalta sillä voidaan sulkea pois vastustajan kykyä vaikuttaa yhteiskuntaan. (Jowett & O'Donnell 2012) Propagandan lähettäjä voi myös yrittää kätkeä oman todellisen identiteettinsä

saavuttaakseen tavoitteensa ja päämääränsä. Propagandisti tavoittelee lähtökohtaisesti informaation hallintaa omien etujen näkökulmasta ja julkisen mielipiteen muokkaamista valheellisin keinoin. (Jowett & O'Donnell 2012, 41)

4 ANALYYSI

4.1 Al-Shabaab järjestön oma identifikaatio

Seuravaksi käyn tässä analyysiluvussa läpi aineistosta löytyneitä identifikaatioita. Ensiksi tuon ilmi minkälaisiin asioihin Al-Shabaab pyrkii identifioitumaan itsensä. Tämän jälkeen analyysin toisessa osiossa nostan esiin, minkälaisia asioihin vihollinen pyritään identifioimaan. Tämä vihollisen identifioiminen tuo esiin myös Burken tulkin erottautumisesta identifikaation vastakohtana. Kuten aikaisemmin sanottu, niin ristiriita tilanteissa identifikaatio vaatii myös aina jonkun asian, josta halutaan erottautua. Analyysi osoitti, että Al-Shabaab pyrkii identifioitumaan yleisön kanssa usealla eri tasolla ja näistä tasoista rakentuu kokonaisuus, jolla pyritään saamaan paikallisessa kontekstissa laaja samaistumisen mahdollistava kokonaisuus. Ensimmäinen näistä kokonaisuuksista on identifioituminen islamiin, jonka esittelen seuraavaksi.

4.1.1 Islamin edustaja

Pohjan yleisön suostuttelulle muodostaa identifioituminen puhtaan ja oikean islamin edustajaksi. Tämä toimii myös vastakohtana viholliskuvalle, joka muodostuu myös uskonnollisen tulkinnan kautta. Nykyinen tilanne vaatii Al-Shabaabin mukaan muutosta ja muutoksen parempaan voi tarjota vain islamin toteutus sen puhtaimman muodon kautta. Somalia on väitetysti väärän vallan alla ja se tulee palauttaa noudattamaan Jumalan lakia. Identifioituminen uskonnon kautta muodostaa vahvan argumentin yhteiskunnassa, jossa käytännössä kaikki asiat määritellään uskonnon kautta monella eri tasolla.

Toiminnan päämäärä on islamilaisen lain noudattaminen, jonka avulla pyritään rakentamaan kiistämättömät perusteet omalle toiminnalle. Jumalan asialla olevaa tahoaa on vaikea lähteä haastamaan ja samalla identifioituaan korkeimman voiman puolelle. Al-Shabaab edustaa uskontoa puhtaimmillaan, siinä missä vastustaja on uskonsa hylännyt luopio tai paha vääräuskoinen ristiretkeläinen. Tämä toimii burkelaisen retoriikan tulkinnan näkökulmasta jumalterminä, jota vastaan on tällaisessa kulttuuri kontekstissa vaikea lähteä nousemaan vastaan ilman erittäin vahvoja argumentteja. Tämä on arvokäsitemalli, jolle muuta käsitteet ovat alisteisia. Perustelemalla asiaa uskonnon kautta luodaan vahvat argumentaation perusteet varsinkin uskonnollisessa yhteiskunnassa. Tämän kaltaisen argumentoinnin perustaa voi verrata vaikkapa vapauden tai demokratian puolustamiseen länsimaisessa kontekstissa. Burken (1970, 189) mukaan jumaltermejä käyttämällä muut termit ovat alisteisia sille ja argumentointi vastaan muodostuu erittäin haastavaksi tai mahdottomaksi. Kuten seuraava esimerkki osoittaa, niin Al-Shabaab haluaa identifioitua Jumalana lakia ajavaksi toimijaksi ja palauttaa tätä kautta heidän vapautensa ristiretkeläisten vallan alta.

"In accordance with this religious obligation, one of Harakat Al-Shabaab Al Mujahideen's main objectives is to topple the apostate Somali regime and destroy its foundations in order to liberate the country and its people and cleanse the land from the filth of crusaders and apostates so that the Muslims of East Africa can once again regain their freedom and dignity under the shade of Islamic Shari'ah. And in that regard it has made great strides and all thanks is due to Allah." (Al-Kataib Media center. Then fight the liars of disbelief)

Islamilainen identifikaatio rakentuu myös suuremman uskonnollisen kokonaisuuden kautta. Tässä tavoitteena on rakentaa suurempaa "me" kokonaisuutta, johon ihmisen on helppo kokea kuuluvansa omassa kulttuurikontekstissaan. Lähtökohtaisesti jokainen, joka tuntee olevansa muslimi, on osa tätä uskonnollista yhteisöä. Islamilainen identifikaatio rakentuu *umma* käsitteen kautta, jolla pyritään olemaan osa suurempaa uskonnollista kokonaisuutta. Islamilaisessa kulttuurissa umman käsitteellä tarkoitetaan kaikkien islaminuskooa tunnustavien ihmisten muodostamaa yhteisöä (Kullberg & Jokinen 2006, 62). Tämä uskoviensa yhteisö on vieläpä suureessa vaarassa Al-Shabaabin tulkinnan mukaan, joten sitä tarvitsee myös puolustaa.

"The Muslim Ummah has never had an enemy more dangerous and more damaging to its religious and worldly affairs than the arrogant tyrants of our era who have forcefully suppressed the Muslims, supported the enemies of Allah, fought against the believers and allied themselves with Satan and his offspring" (Al-Kataib Media center. Then fight the liars of disbelief)

Olemalla osana suurempaa kokonaisuutta pyritään siihen, että mahdollisimman moni voi tuntea olevansa viestin lähettäjän kanssa samalla asialla ja täten identifioitua samaan joukkoon. Tällä uskonnollisella identifikaatiolla viitataan myös viholliskuvaan, jossa paikallinen hallinto on uskostaan luopuneita luopioita ja he eivät edusta enää todellista islamia. Täten he eivät kuulu enää siihen ”me” yhteisöön vaan ovat jotain muuta, jonka tavoitteena on tehdä selvä erottautuminen. Joukkoon kuulumisen on kuitenkin aina rakennettu retorisesti, mihin liittyy myös erottautuminen (Burke 1969, 28). Tässä tapauksessa joukko on luotu uskonnolliseen yhteisöön, johon käytännössä kaikki Somalialaiset identifioivat kuuluvansa.

Visuaalisesti uskonnollinen identifikaatio nousee esiin myös siinä, että vastustaja kuvataan maallisesta näkökulmasta esim. pukeutumisen kautta, kun taas järjestön äänenä toimivat henkilöt omaavat traditionaalisemman ulkoasun. Hallinto näytetään sekulaarimmasta näkökulmasta, mikä avaa heti erilaisia miellelyhtymiä verrattuna uskonnollisempaan ulkoasuun. Tässä on myös hyvä muistaa kohdeyleisön konteksti, joka on todennäköisesti köyhä maalaisväestön edustaja tai länsimaisessa yhteiskunnassa itsensä vieraaksi kokeva maahanmuuttaja henkilö. Perinteinen ulkoasu auttaa luomaan mielikuvaa siitä, että ollaan yhtä paikallisten kansan kanssa, kun taas länsimaisesti pukeutuneet hallituksen pukumiehet edustavat jotain vierasta. Visuaalisuuden kautta tässä tapauksessa vahvistetaan lisää me ja muut näkökulmaa. Seuraava kuva osoittaa, kuinka Al-Shabaab luo mielikuvia traditionaalisemmalla olemuksellaan ja näin ollen pyrkii asettumaan tavallisten kansalaisten tasolle.

Kuva 1 (Al-Kataib Media center. Then fight the leaders of disbelief)

Uskonnollinen identifikaatio liittyy myös *"mujahedin"* termin ympärille, joka tarkoittaa uskon soturia. Al-Shabaab pyrkii rakentamaan kuvaa, jossa sen taistelijat ovat jumalan lähettämiä ja joiden tehtävä puolustaa maata vääräuskoisia vastaan. Materiaalista nousee esiin myös suurempi maailman laajuinen puolustustaistelu, jossa islamilaiset maat ovat vääräuskoisten hallussa. Tässä ei siis ole pelkästään oma alueellinen koskemattomuus kyseessä, vaan identifikaatio tapahtuu maailman laajuiseen islamilaiseen kokonaisuuteen pyhän taistelun kautta. Tämä taistelu tapahtuu monella rintamalla, jota käydään eri rintamilla Afrikassa ja Lähi-Idässä. Retoriikka korostaa taistelijoiden kyvykkyyttä vihollista vastaan.

"While these operations were a victory for the Muslims they, on the other hand, highlighted by the permission of Allah alone – the fragility of the apostate regime and its intelligence apparatus and its inability to repel the Mujahideen's attacks" (Al-Kataib Media center. Then fight the liederers of disbelief)

Uskonnollinen identifioituminen rakentaa siis pohjan, jolla pyritään saamaan vahvat argumentoinnin perusteet omalle toiminnalle. Sillä rakennetaan selkeä mustavalkoinen asetelma, jossa on identifioitumisen kannalta valittava oma puoli, jota haluaa edustaa. Joko olet uskovien puolella, tai sitten pitää valita uskostaan luopuneiden leiri. Roland Marchallin (2019, 309) mukaan Al-Shabaab pyrkii saamaan hallintaansa maan uskonnollisen areenan ja näin ollen sitä kautta myös hillitsemään kilpailijoiden poliittista ja sosiaalista vaikutusta informaatioympäristössä. Samalla järjestö pyrkii tarjoamaan yhteenkuuluvuutta ihmisille sekä toivoa paremmasta yhteiskunnasta, johon kaikki halukkaat voivat osallistua. Lisäksi se pyrkii tarjoamaan ratkaisuja yhteiskunnassa ilmeneviin epäkohtiin, jolloin varsinkin nuorten on tähän helppo samaistua.

Uskonnollinen retoriikka rakentuu usealla eri tasolla. Se nousee esiin uskonnollisen yhteisön umman, mujahedin-termin, sekä visuaalisuuden kautta, joista muodostuu islamilainen kokonaisuus, jolla pyritään vetoamaan monesta suunnasta yhtä aikaa kohdeyleisöön. Yhteisö edustaa suurempaa *"me"* kokonaisuutta, jota uskonnolliset soturit puolustavat hyökkääjää vastaan. Kun tähän vielä lisätään visuaalinen aspekti, jossa vastapuoli näytetään vieraana ja oma toiminta tutummassa kontekstissa, niin muodostuu kokonaisuus, jolla pyritään vetoamaan paikalliseen väestöön. Tämän pohjalta paikallisten on helpompi tehdä identifioituminen samaan leiriin Al-Shabaabin kanssa, koska vastapuoli maalataan vieraaksi ja pahaksi, jota kannatta vältellä.

4.1.2 Kansallisuus ja klaani-identiteetti

Uskonnollisista lähtökohdista tapahtuvan identifikaation rinnalla toimii myös etnisyyteen pohjautuva identifikaatio. Vaikka uskonnolliseen islamilaisuuteen nojaava identiteetti on hallitseva, niin sen taustalla on somalialaiseen kansallistunteeseen sekä klaaneihin pohjautuva pyrkimys rakentaa yhteenkuuluvuuden tunnetta, johon ihmiset voivat samaistua. Yhtenäistä ”me” kokonaisuutta rakennetaan siis useasta eri tasosta, jotka pohjautuvat somalialaisessa yhteiskunnassa vallitseviin sosiaalisiin kokonaisuuksiin, joiden kautta ihmiset muodostavat identiteettinsä. Uskonnon lisäksi klaanitausta ja somalialainen identiteetti on asioita joihin Al-Shabaab pyrkii vetoamaan kohdeyleisössä, vaikka jihadismi pyrkii lähtökohtaisesti eroon fyysisestä maantieteellisestä identifikaatiosta ideologisesti.

Viestin mukaan Somalia on vapautettava uskonluopioiden hallinnasta sen varsinaisille asukkaille eli uskoville somalialaisille. Somalialaisuus ja siihen viittaavat identifikaatiot ovat uskonnollisuuden taustalla, mutta etninen identifioituminen ikään kuin täydentää uskonnollista ulottuvuutta. Tämä tukee Richard Barretin (2019, 363) tutkimusta, jonka mukaan Al-Shabaab on onnistunut tarjoamaan yhtenäistä ja inklusiivistä identiteettiä somalialaisille. Tässä identiteetissä kansallisuus on onnistuttu nostamaan klaani-identiteetin yläpuolelle ja samalla kansallisuus identiteettinä on sulautettu osaksi suurempaa islamilaista kokonaisuutta. Al-shabaab onkin ainoa toimija Somaliassa, joka on kyennyt nousemaan klaanien yläpuolelle poliittisella tasolla. Käytännössä tämä on tarkoittanut, että eri klaanien edustajia on pystytty nostamaan vaikutusvaltaisiin asemiin siellä, missä se olisi ennen ollut mahdotonta väärän klaanitaustan takia. Täysin ulkopuolella klaanipolitiikasta Al-Shabaab ei silti ole, koska se tarvitsee moneen asiaan klaanien vanhimmilta hyväksynnän toiminnalleen.

”In accordance with this religious obligation, one of Harakat Al-Shabaab Al Mujahideen’s main objectives is to topple the apostate Somali regime and destroy its foundations in order to liberate the country and its people and cleanse the land from the filth of crusaders and apostates so that the Muslims of East Africa can once again regain their freedom and dignity under the shade of Islamic Shari’ah.” (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Somalialaisuus nousee esiin tavallisten ihmisten kautta ja samalla vedotaan välttämään mahdollisia kohteita, joissa paikallishallinto toimii. Samaistumista kansalaisiin syvennetään vielä menemällä ihmisten sukupuoleen, ikään ja ammatilliseen asemaan. Pyrkimyksenä on osoittaa, että Al-Shabaab on kaikkien puolella riippumatta somalialaisten taustoista. Tässä nousee varsin hyvin esiin yhteisten intressien tavoittelun kokonaisuus, joka on keskiössä onnistuneen suostuttelun ja identifikaation taustalla.

Viestin lähettäjän ja kohdeyleisön välille rakennetulla identifikaatiolla luodaan perusteet yhteistyöhalukkuudelle kohdeyleisössä (Summa 1996, 58). Kuten esimerkki osoittaa Al-Shabaab pyrkii huolehtimaan kaikkien somalialaisten muslimien turvallisuudesta.

“Therefore, we urge the Muslims of Somalia, whether they are merchants, academics, students, men, women or elderly, to stay away from these so-called hotels, which are in reality military barracks for apostate government and invading crusaders” (Al-Kataib Media center. Then fight the liederers of disbelief)

Somalialaisessa yhteiskunnassa tärkeään klaani-identiteettiin nojaututaan kuitenkin kansallisuusidentiteetin taustalla. Se ei ole niin näkyvää, mutta nousee materiaalista esiin vain yksilöiden kautta. Suoranaisesti siihen ei pyritä identifioitumaan, vaan se on asia mikä on ikään kuin läsnä henkilökohtaisella tasolla. Esitellessään itsemurhatehtäviin valmistautuvia taistelijoita, klaanitausta mainitaan ja sitä ylistetään, mutta se jää suuremman kansallisen ja islamilaisen diskurssin ja identifikaation alapuolelle. Tällä Al-Shabaab pyrkii pääsemään irti klaanien välisistä erimielisyyksistä ja tarjoamalla tilalle suurempaa ja yhtenäisempää identifikaation pohjaa.

Vaikka Al-Shabaab on pyrkinyt ja pystynyt luomaan laajempaa islamilaista identiteettiä, niin klaanien asema somalialaisessa yhteiskunnassa on sen verran vahva, että siitä ei voi käytännössä irrottautua. Vaikka tarkoituksen olisikin luoda suurempaa kokonaisuutta, niin klaanit ovat erottamaton osa somalialaista yhteiskuntaa. Paikalliset ristiiridat voidaan täten siirtää taka-alalle, jos ihmisistä saadaan suurempi yhteiskunnallinen kokonaisuus, joihin he voivat identifioida itsensä.

Esimerkkinä identifioitumisesta klaaniin toimii Al-Shabaab taistelijoiden kuvaaminen ennen itsemurhaiskuihin lähtöä. Taistelijoiden klaanitausta mainitaan, mutta se on toisaalta peitetty ikään kuin taustalla olevan Al-Shabaab järjestön tunnuksien alapuolelle. Tällä saavutetaan mielikuva, että kaikki ovat taustoistaan huolimatta tervetulleita järjestön riveihin. Tämä asia on hyvä tarkastella taas Somalian monimuotoisen klaanijärjestelmän ja sen muodostaman identifikaation kautta. Varsinkin kun osa klaaneista on ollut vahvemmassa asemassa kuin toiset, niin tässä tapauksessa viestitään, että kaikilla on mahdollisuus taistella saman lipun alla ja täten identifioituminen suurempaan kokonaisuuteen on mahdollista. Klaanitausta on voinut olla rajoittava tekijä yhteiskunnassa etenemisessä, mutta Al-Shabaabin osalta taustoilla ei ole niin suurta merkitystä, vaan toimintaa ohjaavat tässä tapauksessa muut arvot kuin identifioituminen omaan klaaniin.

Kuva 2 (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Toisaalta tässä tulee myös esiin Burken (Summa 1996, 59) mainitsema identifikaation salakavaluus. Identifioimalla somalialaiset ikään kuin valmiiksi Al-Shabaabin puolelle, luodaan jo retoriikan tasolla ennakkoasetelma, jossa kaikki kuuluvat jo valmiiksi joukkoon, mikä voi luoda ihmisille vahvoja tiedostamattomia mielikuvia. Burken yhtenä tavoitteena oli osoittaa, että voimme nähdä retoriikan taakse, mikäli pystymme identifioimaan erilaiset symbolit oikealla tavalla (Puro 2006, 128). Tässä tapauksessa näyttää sille, että Al-Shabaab pyrkii todella inklusiiviseen lähestymiseen. Se rakentaa viestinsä siten, että se näyttäytyy kaikille kutsuvana, joten siihen on mahdollista identifioitua taustoista huolimatta. Somalian klaaneista johtuvassa hajanaisessa ympäristössä tämä on ollut haastavaa, mikä on myös ollut haasteena koko valtion yhtenäisyydelle.

Klaaniin ja somalialaisuuteen identifioituminen on osa suurempaa kokonaisuutta, jossa Al-Shabaab pyrkii rakentamaan islamilaista yhtenäisyyttä koko kansan osalta. Tavoitteena tässä on sanoma, jossa ihmisen taustalla ei ole väliä ja kaikki ovat hyväksytyjä. Tämä on hyvä ymmärtää somalialaisen klaanijärjestelmän näkökulmasta, jossa ihmiset joka tapauksessa identifioituvat oman klaanin kautta ja jossa klaanit ovat olleet eriarvoisessa asemassa. Al-Shabaab näyttäytyy toimijana, joka haluaa poistaa eriarvoisuuden maasta, ja tämän eriarvoisuuden poistamiseen tarvitaan yhteinen kokonaisuus, johon ihmiset voivat kokea kuuluvansa. Identifikaatio on keskeinen prosessi, jolla viestintuoja pyrkii vakuuttamaan kohdeyleisönsä (Summa 1996, 57). Tässä tapauksessa viestinnällä pyritään vakuuttamaan ihmiset sillä, että Al-Shabaab edustaa heitä kaikkia tasapuolisesti ja täten ajaa heidän etujaan Somaliassa.

4.1.3 Vastuullinen toimija

Etnisen ja uskonnollisen identifikaation lisäksi Al-Shabaab pyrkii näyttäytymään vastuullisena ja turvallisenä toimijana. Oma sotilaallinen toiminta pyritään näyttämään suunnitelmalliselta ja ammattitaitoiselta. Sanoman mukaan siviiliuhreja pyritään välttämään ja iskujen kohteet legitimoimaan maalaamalla ne sotilaallisiksi kohteiksi. Al-

Shabaab pyrkii identifioitumaan tavallisten somalialaisten silmissä kansalaiset huomioon ottavaksi toimijaksi, joka pyrkii suojelemaan heitä myös sodan keskellä. Tällä pyritään luomaan mielikuva, jossa järjestö on tavallisten kansalaisten asialla. Tämän kautta pyritään identifioitumaan kaikkiin somalialaisiin arkipäivän turvallisuuden välityksellä.

Vahvistaakseen vastuullisuuden viestiään Al-Shabaab käyttää hyväksi myös länsimaissa julkaistua tutkimusmateriaalia omasta toiminnasta. *Targeted terror* on Yhdysvaltain sotilasakatemian julkaisema tutkimus, jossa osoitetaan järjestön käyttämää toimintalogiikkaa ja kohteiden maalittamisesta itsemurhaiskuissa (Warner & Ellen, 2018). Retoriikka hyväksikäyttää myös vastapuolen lausuntoja tehokkaasti siltä osin, kuin se palvelee omia intressejä. *Targeted Terror* julkaisusta on lainattu mm. kohtaa, jossa kerrotaan järjestön tehokkaista toimintatavoista.

“Even the crusaders have themselves testified to this fact with the report from the United States Military Academy at West Point stating: “that al-Shabaab’s suicide bombing efforts appear to be tactically planned to target and degrade specific enemy institutions and especially personnel, and not simply to generally engender shock and awe in civilian populations.” [Targeted Terror, page 12]” (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Al-Shabaab hakee tukea myös visuaalisesti väitteilleen, jonka mukaan se pyrkii välttämään sivullisia uhreja. Retoriikka pyrkii legitimoimaan iskukohteet laillisiksi sotilaskohteiksi. Hotelleista pyritään maalaamaan kuva sotilaallisina kohteina, joita vihollinen käyttää majapaikkanaan. Kohteet kuvataan materiaalissa suojatuiksi ja vartiooiduksi linnakkeiksi. Tämän avulla Al-Shabaab osaltaan näyttäytyy vastuulliseksi toimijaksi, joka ei valikoi kohteitaan sattumanvaraisesti, vaan selkeän maalittamis- ja tiedusteluketjun kautta. Yhtenä esimerkkinä toimii hotellin suojamuurin ja vartijoiden kuvaaminen Mogadishun keskustasta.

Kuva 3 (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Myös itsemurhapommittajia verrataan täsmäaseisiin, jotka valitsevat kohteensa tarkasti ja suunnitelmallisesti. Siinä missä Yhdysvaltoja ja sen liittolaisia syytetään siviilien pommittamisesta, niin oma toiminta pyritään myös tältä osin muotoilemaan suunnitelmalliseksi sotilaskohteiden tuhoamiseksi. Väitettä perustellaan vielä lainaamalla länsimaisten asiantuntijoiden kommentteja, kuten yhdysvaltalaisen terrorismin tutkija David Kilcullenin näkemyksiä. Vastuullisuuden korostaminen luo turvallisuuden tunnetta ja samalla se toimii yhtenä olennaisena suostuttelun välineenä, johon tavallisten ihmisten on helppo odottaa identifioitua. Lisäksi tuomalla ilmi iskuihin liittyvää tiedustelutoimintaa, pyritään luomaan kuva organisoidusta ja tarkasta iskujen suunnittelusta. Tällä suunnittelulla väitetysti myös pyritään vähentämään ulkopuolisiin kohdistuvia oheisvahinkoja. Samalla pyritään vahvistamaan mielikuvaa toimijasta, joka pyrkii ottamaan huomioon siviilit sodan keskellä.

"Groups like Al-Shabaab, they don't have access to precision guided missiles like western militaries, but they have access to people that are motivated enough to carry those assaults out and they can get the explosion to exactly where it need to be. It's like a guided missile. -David Kilcullen" (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Vastuullisuus on linkitetty toimimaan myös uskonnollisen identifikaation kautta. Uskonto velvoittaa toimimaan vastuullisesti ja säästämään syyttömien verta. Vastuuta omasta toiminnasta ulkoistetaan tosin tavallisille kansalaisille varoittamalla menemästä lähelle potentiaalisia iskukohteita. Se mikä jää mainitsematta on todelliset si-

vulliset uhrit, joita vääjäämättä tämänkaltaisissa iskuissa tulee iskettäessä siviilien sekaan. Tämä tulee esiin hyvin seuraavista esimerkeistä, joissa tuodaan ilmi pyrkimys välttää syyttömien verta sekä varoitus kansalaisille olla liikkumatta tietyillä alueilla turhaan.

"The Mujahideen's efforts in refraining from spilling blood that is unlawful during their operations is not merely a response to the defamatory reports disseminated by the Western media and their allies" (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

My advice to the Muslims citizens of Mogadishu and those who live near the beaches or other places frequented by disbelievers and that are targets of the Mujahideen is to stay away from the areas where the disbelievers assemble. Our leaders have warned you previously and we too, once again, reiterate the same message. Stay far away from places where the disbelievers gather. (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Vastuullisuudessa on myös paradoksi, joka perustellaan välttämättömyydellä taistelussa vääräuskoisia vastaan. Taistelussa tulee odotettavasti sivullisia uhreja ja ne tarvitsevat myös perustelut taakseen, jotta niitä ei voisi kääntää omaa toimintaa vastaan. Tämän pyhäntaistelun verukkeella oheisvahingot ovat siis sallittuja ja näin ollen anteeksiannattavia tapahtumia. Perusteluna tässä toimii uskonnolliset lähtökohdat, jolloin tätä on vaikea lähteä haastamaan vastaväitteillä. Vastuu vahingoista sysätään viholliselle, jolloin oma toiminta pyritään näyttämään vastuullisena ja hyväksyttävänä. Vaikka toiminta pyritään näyttämään vastuullisen toimijan tekemänä, niin keinot, joilla tavoitteisiin päästään eivät ole vastuullisia. Hyväksyntä oheisvahingoille pyritään perustelemaan hyväksyttäväksi uskonnon ja vastustajan toiminnan kautta, jolla pyritään pesemään omat kädet puhtaaksi oman kansan verestä.

None of the aforementioned tactics should be avoided because of the presence of Muslim prisoners or those who have been given a covenant of safety amongst them [disbelievers], whether they are young or old, men or women, even if we had prior knowledge of that. Because there is no possible means of both avoiding their casualties while at the same time fulfilling the obligation of fighting the disbelievers. And whatever is impossible to refrain from is pardoned. (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Al-Shabaab käyttää myös tavallisten ihmisten lausuntoja tukeakseen väitettä, että heidän toimintansa on vastuullista ja se ei ole suunnattu tavallisia kansalaisia vastaan. Taistelu tapahtuu vain järjestön ja paikallishallinnon välillä, jossa Al-Shabaab näytetään hyväntekijänä, joka taistelee ulkopuolista invaasiota vastaan samalla kansaa turvaten. Tällaisessa tarinassa ihmisten on helpompi identifioitua puolustustaistelua

käyvään osapuoleen, joka vielä kaiken lisäksi suojelee kansaa. Tämän kaltainen tarinankerronta auttaa vielä siinä, että jos ihmiset haluavat pysyä neutraalina, niin he eivät ainakaan niin helposti lähde vastustamaan Al-Shabaabin toimintaa, koska toisella puolella on epäjärjestyttä ja sekasortoa viljelevä maan virallinen hallitus. Vaikka tavalliset kansalaiset olisivat osapuolten välissä sivusta seuraajana, niin tarina, joka luodaan, on selkeä. Al-Shabaabin ja Somalian virallisen hallinnon välinen taistelussa on hyvä vastaan paha. Tässä taistelussa Al-Shabaab identifioituu vastuulliseksi ja kansalaisia edustavaksi toimijaksi. Tässä ihmisten puolen valitseminen tapahtuu hyvän puolelle, vaikka ei itse siihen aktiivisesti haluaisikaan osallistua. Identifikaatio hyvää ja erottautuminen pahasta on helppo tehdä, koska ei ole muuta vaihtoehtoa loogisesti pääteltynä, kuin samaistua esitetyn hyvän puolelle. Esimerkkinä tästä on somalialaisen kommentti, jossa henkilö vakuuttaa Al-Shabaabin käyvän vain taistelua tiettyä viholliseksi määriteltyä joukkoa vastaan.

“Al-Shabaab is not in direct war with civilians or with people, you know normal people. It is a state thing. Al-Shabaab has some problems with the state and the state has problems with Al-Shabaab. So as far as I am concerned civilians are civilians. You are not part of the war? I am not a part of it, no! Muhammad [Somalia Diaspora]” (Al-Kataib Media center. Then fight the leaders of disbelief)

Al-Shabaab on kyennyt tarjoamaan maan kaaoksen keskellä kuitenkin toimivaa oikeuskäytäntöä maan korruptoituneessa ilmapiirissä, johon tavalliset ihmiset ovat voineet luottaa. Järjestö on pystynyt osittain hallitsemillaan alueilla tarjoamaan sukulaisuhteiden ja korruption yli toimivaa oikeusjärjestelmää. (Yusuf Ali 2019, 335) Identifikaation näkökulmasta me ja muut asetelma auttaa yhdistämään vietintuojan sekä kohdeyleisön ja liittää nämä johonkin yhteiseen. Samalla tästä voi muodostua ajatusketju, johon on helppo samaistua sen loogisuuden takia. Pyrkimys yleisön ja omien intressien yhdistämiseen on myös tärkeässä roolissa positiivista identifikaatiota rakennettaessa (Summa 1996, 58). Tämä asetelma ja looginen päättelyketju nousee esiin myös Al-Shabaabin viestinnästä. He ovat hyvien puolella ja hyvät pitävät omistaan huolta, jolloin heidän kanssaan kannattaa pitää yhtä. Järjestö haluaa näyttäytyä toimijana joka huomio tavalliset kansalaiset toiminnassaan

4.2 Vihollisen identifikaatio

4.2.1 Uskonluopiot ja kätyrit

Vihollisen identifikaatiolla tarkoitan tässä tutkimuksessa sitä, kuinka aineistossa kuvataan Al-Shabaabin vastustajia. Vastustajan identifikaatio nousee aluksi esiin aineistosta kaksijakoisesti, joissa toista osaa näyttelee ristiretkeläiset länsimaat ja toista puolta taas uskonluopiot (*Apostate*) muslimit, jotka ovat alistuneet ulkopuolisten käytyreiksi. Ristiretkeläisillä viitataan selkeästi länsimaiden lisäksi myös osittain Venäjään. Huomioitavaa on myös Kiinan nostaminen esiin vihollisten joukossa, mutta sen osuus on huomattavan vähäinen edellä mainittuihin verrattuna. Luopion aseman ovat taas lunastaneet Somalian virallinen hallintokoneisto sekä muiden muslimimaiden johtoeliitti. Riikka Kuusiston (1996, 274) mukaan selkeä viholliskuva tarjoaa monta funktiota, sen avulla saa motiivit toiminnalle, se tarjoaa roolijaon toimijoille sekä muodostaa jaottelun hyvä ja pahan välille. Tärkeä osa viholliskuvan rakentumisella on myös toimijan oma identiteetti, mikä taas heijastuu tätä kautta toimijan sisäiseen yhteenkuuluvuuteen.

Materiaalista esiin nouseva identifikaatio maalaa selvän ja mustavalkoisen kuvan Somalian virallisesta hallituksesta. Hallitseva eliitti esitettään luopiona ja vieraiden intressien toteuttajana, sekä vääräuskoisten palvelijana. Viholliskuva maalataan myös hallituksen palveluksessa olevista eri instituutioista, kuten myös poliisista ja armeijasta. Siinä missä Al-Shabaab itse näyttäytyy puhtaan islamin edustajana, vastustajasta maalataan islamin vihollinen ja vääräuskoinen toimija. Tämä on voimakkaan uskonnollisessa kulttuurissa sellainen seikka, johon kukaan itseään muslimina ei haluaisi identifioitua, joten erottautuminen on jyrkän mustavalkoista. Jyrkkä viholliskuvien rakentaminen toimii täten tehokkaasti propagandaviestinnässä mielikuvien luojana. Esimerkissä koko hallintokoneisto määritellään olevan väärällä puolella.

"Finally, we hereby send a message to the apostate regime, its leaders, ministers, members and all those who work in its administrative, legislative and judiciary institutions. To Them we say: has the time not come for you to repent to your Lord and return to senses. Returning to the path of truth is far better than persistence upon falsehood. Know that if you have managed to escape today, you will not be able to escape tomorrow" (Al-Kataib Media center. Then fight the liederers of disbelief)

Se mitä islamilainen toiminta käytännössä on, niin se on jätetty määrittelemättä tarkemmin, pois lukien yleinen viittaus Sharia-lain toteutumattomuuteen nykyisen hallinnon vaikutuksen alla. Tavalliset kansalaiset on alistettu virallisen hallituksen vallan alle, millä myös perustellaan tarve kansa vapauttamiselle uskonluopioiden kahleista. Aineistossa somalialaiset poliitikot identifioidaan myös erilaisilla visuaalisilla mielleyhtymillä länsimaisiin vihollistoimijoihin. Yhdessä esimerkissä viitataan Yhdysvaltain presidentin Donald Trumpin vaalisloganiin, mikä tosin on muunnettu muotoon "Make Somalia great again". Tällaisilla voimakkailla mielleyhtymillä pyritään luomaan selviä yhteyksiä eri vihollistoimijoiden yhteisten pyrkimysten välille. Tässä tapauksessa materiaali nostaa esiin Yhdysvaltojen poliittisen toiminnan yhdistämisen Somalian sisäisiin asioihin, jolla on pyritty liittämään paikallishallinto mielikuvien tasolla entistä lähemmäksi toista vihollisosapuolta, eli Yhdysvaltoja. Tässä tulee esille intertekstuaalisuus, jolloin viitataan historiassa aikaisemmin käytettyihin ilmaisuihin, jotka on nyt muokattu palvelemaan omia etuja. Ilmaisujen käyttäminen on suhteessa aina muihin ja aiempiin käyttötilanteisiin (Pynnönen 2013 14). Somalian hallitus identifioidaan ei islamilaiseksi, joten se on asia mistä tulisi erottautua hinnalla millä hyvänsä.

Kuva 4. (Al-Kataib Media center. Then fight the leaders of disbelief)

Hallituksen palveluksessa olevat henkilöt määritellään materiaalissa myös vihollisiksi ja luopioiksi henkilökohtaisella tasolla. Hallinto ei näyttäydy pelkästään kasvotona koneistona. Identifikaatio luopioihin ja tätä kautta erottautuminen on tuotu yksilötasolle. Tässä yhteydessä huomion arvoinen seikka, joka nousee esiin, on asettomien valtion hallintoon liittyvien siviilien murhaamisen oikeuttamispyrkimykset. Suurin osa salamurhien uhreista materiaalissa visuaalisesti esitettynä on aseettomia sotilaita tai poliiseja, mutta väkivaltaa kohdistetaan myös muita valtionhallinnon siviilityöntekijöitä kohtaan. Tästä yksi esimerkki on ministeriön siviilivirkamiehen murhaamisen kuvaaminen.

Kuva 5 (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Pelkkä valtion palveluksessa oleminen riittää muodostamaan viholliskuvan ihmisistä ja näin ollen myös oikeutuksen kuolettavan väkivallan käytön siviilejä kohtaan. Viholliskuvan rakentamisesta nousee esiin myös sen eri tasot. Vihollinen ei ole pelkäämään ristiretkeläisistä tai uskonluopioista koostunut suurempi abstrakti ihmismassa, vaan viholliskuva tuodaan myös valtion hallinnon organisaatioiden kautta aina yksilön tasolle. Viimekädessä viholliskuvalla ja täten vihollisen identifikaatiolla on myös selkeät persoonalliset ihmiskasvot yksilön tarkkuudella. Luopion määritelmäksi riittää osallistuminen virallisen hallinnon toimintaan. Tällä annetaan myös "kasvot" tavallisten Somalian hallinnon työntekijöiden kautta ja näin ollen he ovat myös jotain konkreettista, josta täytyisi erottautua. Käytännössä tällä myös pyritään saamaan se vaikutus, että ihmiset eivät olisi tekemisissä virallisen hallinnon edustajien kanssa.

Luopion asemaan vetoaminen johtuu siitä, että uskostaan luopuneen asema islamilaisessa kulttuurissa ei ole aina kaikilta osin hyvä, sekä siihen liittyy voimakasta halveksuntaa. Täten se toimii tehokkaasti erottautumisen välineenä, jos on tarvetta mustamaalata toinen ihminen ei toivotuksi. Lisäksi sillä sitä pystyy käyttämään voimakkaana me vastaan muut asetelman perustana. Tiettyjen muslimien maalaaminen vihollisiksi on välttämätöntä, koska tätä kautta saadaan rakennettua vastakkainasettelua myös sisällissodan toiselle osapuolella. Tämä taas antaa selkeän oikeutuksen väkivallan käyttöön myös oman maan kansalaisia vastaan, koska osa heistä nähdään olevan vääräuskoisten palveluksessa.

Luopion asema on islamilaisessa kulttuurissa voimakkaasti latautunut myös siksi, sillä se nähdään Jumalaa vastaan tehtynä rikoksena. Tiettyjen lakikoulukuntien mukaan uskonnosta luopuminen merkitsee kuolemanrangaistusta. (Taira 2006) Myös Islamin tutkija Ibn Warragin (2017, 85) mukaan islamin tulkinnan mukaan luopioiden rangaistus on kuolema. Miespuolisilla on tosin kolme päivää aikaa palata takaisin uskonnon pariin, mutta muuten heidät saa tappa. Tietyn tulkinnan mukaan uskostaan luopuneet naiset voidaan vangita ja ruoskia heitä, kunnes he palaavat takaisin islamiin.

Tosin modernimpien muslimiteologioiden piireissä käydään keskustelua siitä, kuinka Koraanin tulkintaa uskonnostaan luopuneiden kohdalla tulisi soveltaa. Liberaalimpien kantojen mukaan kuolemanrangaistus ei edusta nykypäivää, mutta vastapainona ovat muuttumattoman lain kannattajat, jotka tulkitsevat Koraania tiukemmalla ja fundamentaalisemmalla otteella. (Abdullah Saeed & Hassan Saeed, 2017.) Toisaalta juridisessa mielessä islamista luopuminen on islamilaisen kulttuurinkin sisällä hyvin moni tulkintainen ja siihen suhtauduttu eri tavalla eri aikakausina. (Alalwani 2011, 13)

Viholliskuva nostetaan myös yleisemmälle maailmanpoliittiselle tasolle. Useita muslimimaiden johtajia kuvataan länsimaiden kätyriksi ja islamin luopioiksi. Muslimimaiden johtajia näytetään esiintymässä Yhdysvaltain, Ranskan ja Venäjän johtajien seurassa, mikä antaa vaikutelman, että monet muslimimaat eivät ole itsenäisiä toimijoita, vaan ne ovat alistettuja vääräuskoisten ja ristiretkeläisten vallan alle, jotka estävät Sharian toteutumisen alueella. Muiden islamilaisten maiden johtoa ei identifioida puhtaasti islamilaiseksi, vaan he ovat myös jotain, mistä tarvitsee erottua. Tämä on nostettu erityisesti mm. Yhdysvaltain presidentin ja Saudi-Arabian kuningashuoneen yhteisillä esiintymisillä.

Kuva 6 (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Väitettä korostetaan myös irrallisilla Koraanin lainauksilla, joilla haetaan tukea ja perusteita itsenäiselle islamilaiselle toiminnalle. Irrallisella Koraanin lainauksella yritetään perustellaan yhteistoiminnan kieltämistä muiden kanssa. Viholliskuva on apokalyptinen, jossa vastustajana on monikulttuurinen vääräuskoisista ja uskonluopiosta muodostunut kokonaisuus. Materiaalista nousee esiin myös sodan ”rintamalinjojen” kaksijakoisuus. Ensimmäinen taso on paikallinen kamppailu Somaliassa ja toinen ulottuvuus löytyy vihollisen syvyydestä ulkomailta. Tällä pystytään oikeuttamaan mahdolliset iskut myös ulkomailla, koska vihollinen identifioidaan monikanalliseksi toimijaksi. Vihollisuusluopiot siis identifioidaan kahdella tasolla, jossa ensimmäinen on paikallistaso ja toinen kansainvälinen yhteisössä mukana olevat muslimit.

”O you who believe! Take not the Jews and the Christians as Auliya (friends, protectors, helpers, etc.), they are but Auliya to one another. And if any amongst you takes them as Auliya, then surely he is one of them. Verily, Allah guides not those people who are the oppressors. [Al-Maidah, 51]” (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Luopioiden viholliskuvan asemaa korostetaan nostamalla esiin myös muslimijohtajien lausuntoja uskonnon ja valtion erottamisella. Esim. Egyptin, Tunisian sekä Somalian johtajien lausuntojen mukaan uskonto ja valtio tulisi pitää erillään. Jihadistisen näkemyksen mukaan Islam ja Sharia laki ei voi toteutua sekulaarissa yhteiskunnassa. Uskonnon hylkääminen ei ole pelkästään enää henkilökohtaisella tasolla tapahtuva asia, vaan koko valtiollinen instituutio pyrkii pois uskonnosta. Retoriikka pyrkii nos-

tamaan tätä kautta jyrkemmässä islamilaisen tulkinnan mukaisen hyväksyttävän juridisen syyn käyttää kuolettavaa voimaa vastustajaa vastaan niin yksilön kuin institution tasolla. Vihollinen on tässä tapauksessa kokonainen koneisto, joka pyrkii hyökkäämään perinteistä Islamia vastaan. Esimerkiksi nostetaan myös somalialaisen virkamiehen lausunto, jossa tuetaan sekulaaria laintulkintaa.

"It is very sensitive question: Should we implement Islamic law! However, I agree with my friend Faisal and I do not believe that we should implement Islamic law In Somalia, The United States of America, who are more intelligent than us, have separated religion and state and very good reason. It is not something done haphazardly – Hasan Ali Khayre" (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Radikaalin islamismin syntyyn voimakkaasti vaikuttanut egyptiläinen Sayyid Qutbin näkemysten mukaan muslimimaissa ei vallinnut islamilainen Sharia laki, joten muslimimaat ovat luopuneet uskostaan. Tämän seurauksena maat ovat ajautuneet uskonluopioiden asemaan, eikä täten edusta todellista islamia. Muslimimaiden hallitseva eliitti on ajautunut pois islaminuskosta ja näin ollen tilanne on käytännössä sama kuin barbarismin aikakaudella ennen islamia. Qutbin ajatuksilla on ollut merkittävä vaikutus tämän päivän radikaalien islamilaisten liikkeiden ideologiseen pohjaan. (Cook 2005, 22-23) Apokalyptinen näkemys liittyy sunnalaiseen jihadismiin olennaisesti ja vahva usko maailman loppuun nousee Koraanin apokalyptisista viittauksista. (Cook 2005, 102-104)

4.2.2 Ristiretkeläiset ja valloittajat

Viholliskuva nousee aineistosta esiin myös ristiretki käsitteen kautta. Länsivallat kuvataan ristiretkeä tekevinä valloittajina, joiden tarkoituksena on alistaa islamilainen maailma. Ristiretki termiin on islamilaisessa maailmassa myös samantapainen historiallinen lataus, kuin länsimaissa. Tämän avulla vastakkainasettelua on helppo luoda rakentamalla uhka pitkäaikaisesta ja kulttuurillisesta vihollisesta. Vihollisesta rakennettu kuva tuotetaan pitkällisen historiallisen jatkumon pohjalta, missä islamilainen maailma on oikeutetussa puolustustaistelussa omalla alueellaan vierasta hyökkääjää vastaan. Ristiretkeen on myös rakennettu intertekstuaalinen näkemys, jolla viitataan historiallisiin tapahtumiin. Tämän pohjalta vihollisesta maalataan kuva, johon kukaan ei halua identifioitua myöskään historiallisista syistä.

"As for the crusaders it is the way protect their interests and achieve their aspirations, and they will not accept from the tyrants anything less than complete submission" (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Ristiretki oli yksi suurimmista keskiaikaisista ”kansanliikkeistä” ja sillä oli merkittävät vaikutukset kuitenkin historiallisesti Euroopassa ja sen lähialueilla. Ristiretkiä toteutettiin moniin eri ilmansuuntiin useampien vuosisatojen aikana. Islaminuskoiset *saraseenit* olivat pääasiallisia vihollisia, joita vastaan taisteltiin niin Iberian niemimaalla, Pohjois-Afrikassa, sekä Pyhällä maalla nykyisen Israelin alueella. Ristiretkiä käytiin myös muita ”pakanoita” sekä myös paavin poliittisia vihollisia vastaan tarvittaessa viholliskuvaa laajentaen (Tamminen 2019, 190). Mikäli vihollisen uskotaan syyllistyneen lähimenneisyydestä ja muinaisuudesta vääryyksiin, niin koston vetoava sotaretoriikka palvelee helposti sodan keinotekoisena mutta myös rationaalisena sodan oikeuttajana. Koston retoriikalla voidaan käyttää syy-seuraus suhteiden luomiseen ja tätä kautta oikeutuksen hakemiseen. (Peltonen & Peltonen 2019, 423)

Pyhällä sodalla on tiettyjä erityispiirteitä. Ensinnäkin sitä eivät koskaan aloita ihmiset itse, vaan aina Jumala. Se on sota, jota käydään Jumalan käskystä. Toiseksi, Jumala käy myös itse pyhää sota, eli toisin sanoen uskotaan, että Jumala on aktiivisesti mukana taistelussa. Ristiretki puolestaan on pyhän sodan jatkoa ja se lisää siihen tiettyjä hengellisiä ulottuvuuksia. Ensinnäkin ristiretki ei ole tavallista sodankäyntiä, vaan se myös Jumalan uskovaisille määräämä hengellinen tehtävä. Sillä voi katsoa olevan myös olevan tavoite yhdistää kristillinen maailma taistelemaan yhdessä suurempaa vierasta vihollista vastaan. Tässä mielessä ristiretki on täysin kristillinen vastaus Jumalan kutsuun. (Tilli 2012, 86) Ristiretki retoriikalla voidaan täten maalata hyvin aggressiivinen ja muslimiuskontoa uhkaava viholliskuva. Vieraan uskonnon sotajoukot ovat tässä tapauksessa hyökkäyssodassa, mikä taas mahdollistaa selkeän uskonnollisen perustelun ja oikeutuksen sotatoimille. Tällaisessa tilanteessa retoriikan vetovoima identiteetin tasolla on voimakas, koska se kutsuu puolustamaan jotain omaa vierasta hyökkääjää vastaan. Vihollinen haluaa tuhota tai alistaa muslimit, joten ei ole muuta vaihtoehtoa, kuin taistella. Identifikaation näkökulmasta ihmiset todennäköisesti haluavat olla puolustajan puolella taistelussa vierasta ja pahaa vastaan.

Jaakko Hämeen-Anttilan (2004, 58) mukaan ristiretkillä on oma vaikutuksensa Islamilaisessa historian käsityksessä, mutta ne on nostettu esiin uudelleen vasta antikolonialistisen toiminnan myötä. Itsenäisyyden puolesta taistelleet antikolonialistit näkivät länsimaiden vaikuttamispyrkimykset historiallisen jatkumona alistaa islamilainen maailma valtaansa ja ristiretket kuuluivat tähän yhtenä historiallisena vaiheena. Ristiretki retoriikka kaivettiin esiin historiasta palvelemaan lähinnä itsenäisyysliikkeiden omia intressejä. Ristiretket eivät todellisuudessa vaikuttaneet islamilaisen ja läntisen maailman tasapainoon ja varsinkin mongolivalloituksiin verrattuna niillä oli hyvin vähäinen vaikutus islamilaiseen maailmaan, mutta narratiivisella tasolla ne ovat jääneet elämään kulttuurin sisällä.

Aineistosta nostettu esimerkki pyrkii osoittamaan, kuinka ristiretkellä olevat länsimaat ovat valjastaneet islamilaisen maailman johtajat oman agendansa taakse sijaittelijoinaan. Viholliskuvan kaksijakoisuus nousee myös siinä kuinka alistetut muslimityrannit ja ristiretkeläiset yhdessä vaikuttavat koko muslimiyhteisöön haitallisella tavalla yhteisellä toiminnallaan. Toiminnan luonne on tosin kuvattu hyvin abstraktisti ja sitä ei käytännössä ole avattu, että mitä tämä toiminta tarkoittaa käytännön tasolla. Vihollisen identifikaatio tuo esiin hyvin uskonnollisia ja myyttisiä viittauksia vihollisen olemuksesta ja toiminnasta. Vihollisen toimintaa kuvataan myös kielikuvilla, jossa se on myrkyä ja edustavat parantumattomia tautia.

"The crusaders' occupation of Muslim lands would not have materialised if it were not through the support of the tyrants who have offered the Muslim lands as a humble gift to please their masters. These tyrants are indeed an incurable disease and a poisonous venom affecting the Muslim Ummah. They are the stumbling block preventing the Muslim Ummah from implementing Islamic Shari'ah, As such regimes are proxies and allies of the global powers" (Al-Kataib Media center. Then fight the leaders of disbelief)

Tarinoiden kautta yhteisölle voidaan luoda merkityksiä, sekä tarjota toiveita paremmasta tulevaisuudesta. Uskonnolliset ja myyttiset elementit vetoavat tunteisiin helposti ja nämä elementit ovat osa kaikenlaisessa inhimillisessä kerronnassa. Sodan motiiveja onkin varsin helppo voimistaa erilaisilla uskonnollisilla ja myyttisillä elementeillä, sillä kohdeyleisölle on helpompi perustella asiat, jos taistelu käydään pahaa vastaan. (Kuusisto, 1996, 272) Sodankäynnin propagandistiseen ulottuvuuteen tyypillisesti kuuluu vastustajan demonisointi sekä asettaminen alempaan asemaan. Moraalisesti sekä fyysisesti alempana olevaa vihollista kohtaan on helpompi kohdistaa myös väkivaltaa ja näin ollen tappamisesta tulee myös helpompaa. (Peltonen 2019, 126).

Burke nosti esiin myös retoriikan käyttämisen manipulointiin ja mustamaalaamiseen. Identifikaatiolla on tässä myös keskeinen rooli, minkälaisiin mielikuviin toimijat liitetään. Omien ja yleisön keskinäisiin suhteisiin liittyvillä identifikaatioilla luodaan perusteet osapuolten yhteistyölle tai eriytymiselle. (Summa 1996, 58) Al-Shabaab on pyrkinyt identifioitumaan somalialaisten puolustajaksi, joten sen täytyy luoda myös vahvat legitiimit perusteet tälle toiminnalle. Käyttämällä retoriikkaa, jossa vihollinen maalataan vaaralliseksi ja äärimmäisen pahaksi saavutetaan tilanne, jossa yleisön ja viestintuojan yhteistyö on välttämätöntä. Tällä tarjotaan retoriikan näkökulmasta vain yksi loogisesti järkevä mahdollisuus identifioitua positiivisesti ja se on Al-Shabaabin tarjoama mahdollisuus. Sisältö viholliskuvalla materiaalissa tuotetaan pääasiassa näi-

den kahden edellä mainitun käsitteen kautta. Ristiretkeläiset ja luopiot toimivat tehokkaana erottautumisena, joihin ei lähtökohtaisesti kukaan halua identifioida itseään. Sisältö on rakentunut poliittisesti siten, että omalta kannalta vääränlaiseen poliittiseen toimintaan osallistuminen merkitsee myös uskonnollisen identiteetin vaihtumista. Vastustajan puolelle meneminen tässä tapauksessa sitä, että ole enää todellinen muslimi. Uskonnollinen identiteetti taas määrittelee ihmisen asemaa islamilaisessa yhteiskunnassa monitahoisesti ja voimakkaasti, mikä myös tarkoittaa erottautumista muusta yhteisöstä negatiivisessa mielessä.

4.2.3 Kykenemätön hallinto

Kolmas tapa identifioida vihollinen on vielä sen hauraus ja korruptoituneisuus. Somalian hallituksen kykenemättömyys nostatetaan esiin propagandassa useampaan otteeseen. Tämä on asia myös mikä näkyy tavallisille kasalaisille konkreettisesti, joten virallisen hallinnon identifioiminen heikoksi on myös helppo argumentoida sen käytännöllisyyden kautta. Esimerkiksi YK:n vastuullisuusprojektin työntekijät Somaliassa toteavat, että valtio ei kykene turvaamaan kaikkien kansalaisten turvallisuutta ja suojelua, sekä yleensä tämän turvallisuusvajeen täyttävät klaanien omat joukot. (United Nations 2019, 44)

Hauraudella luodaan ihmisille kuvaa siitä, että nykyinen hallinto ei pitkäikäinen. Hauras yleensä hajoaa ennemmin tai myöhemmin. Kokonaisuudessaan paikalliseen hallintoon liitetään myös yleinen toimimattomuus ja sekasorto. Tämä on looginen asia maassa, jossa täysin toimivaa keskushallintoa ei ole ollut pitkään aikaan. Lisäksi Al-Shabaabin kyky kiistää hallituksen toiminnanvapaus ja klaanien väliset riidat ruokkivat tätä kuvaa. Paikallishallinto on täten helppo identifioida heikoksi ja hauraaksi, koska se on ollut sitä käytännössä jo pitkään. Hallinto täten ei ole pelkästään uskotaan luopunut maallinen hallinto, vaan se on myös kykenemätön hoitamaan sille annettua tehtävää, joten ihmisille on helppo tarjota toimivampaa vaihtoehtoa tilalle. Tämä maalaa entistä selkeämmän kuva erottautumisen kannalta, koska nykyinen ei ole ideologisesti eikä käytännön syistä hyvä. Materiaali nostaa esiin koko hallinnon heikkouden joka tarvitsee kaiken lisäksi tuhota Jumalan nimissä.

"It is also from these hotels where the plots of the invading crusaders are contrived and the institutions of the fragile apostate regime are bolstered, thus necessitating their demolition and destruction in order to please Allah." (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Hallinto nähdään korruptoituneena, joka kaiken lisäksi alistaa paikallista väestöä. Korruptio liitetty myös uskontoon ja nykyisen hallinnon takia todellinen uskonnon harjoittaminen on mahdotonta. Tämä liittyy loogisesti aikaisempaan kokonaisuuteen, jossa hallinto on hylännyt todellisen islamin. Hussein Yusuf-Alin (2019, 334) mukaan sosio-ekonomisen tason epäoikeudet ovat suuri ongelma Somaliassa. Monet vaikutusvaltaiset ihmiset yhdessä politikkojen kanssa kontrolloivat tuottavia sektoreita ja tämä tapahtuu osittain poliittisen korruption välityksellä.

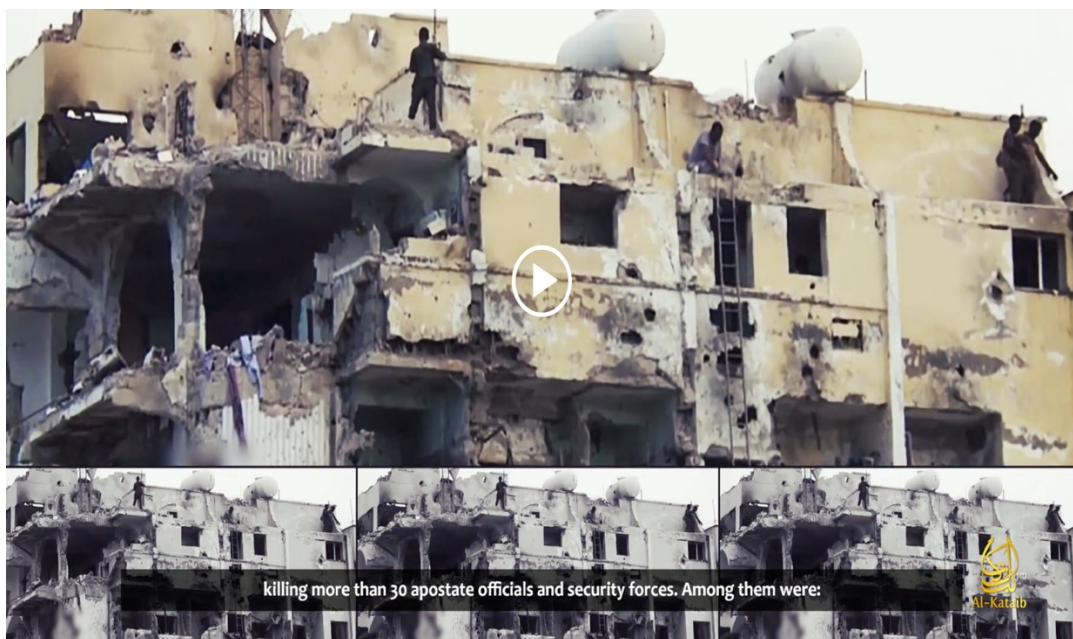
"It is apparent to every noble freeman who has insight that the crimes of these corrupt regimes who subjugate our Ummah, wage war against their religious beliefs and the hijab of their daughters, squander their resources and encourage hedonism, immorality and social decadence, are part and parcel of the global war against Islam and the Muslims that is spearheaded by America." (Al-Kataib Media center. Then fight the leaders of disbelief)

Al-Shabaab on onnistunut hallitsemillaan alueilla luomaan ainakin osittain stabiilit elinolot ihmisille, kun taas paikallishallinto ei ole kyennyt estämään järjestön iskuja maassa, joten keskushallinnon kyky toimia muutenkin on rajoitettu. Lisäksi järjestö on kyennyt luomaan toimivamman oikeusjärjestelmän, joka on vähentänyt klaanien välisiä väkivaltaisia konflikteja. Al-Shabaabin ylläpitämät tuomioistuimet ovat monessa paikassa kansalaisten suosiossa, koska ne eivät toimi samalla tavalla korruption kautta, kuten monet viralliset oikeusasteet. Juridiset epäoikeudenmukaisuudet ovat ajaneet osan klaaneista jopa poliittiseen marginaaliin, jolloin heillä ei ole ollut käytännön vaikuttamiskeinoja rauhanomaisesti yhteiskunnassa. (Yusuf Ali 2019, 333) Mikäli asiaa tarkastelee hallinnon toimivuuden kannalta, niin suostuttelun lähtökohdat eivät väittämättä ole paikallishallinnon puolella. Retoriikka nojaa omalta osaltaan myös konkreettisiin näyttöihin käytännöstä, jolla ideologista puolta propagandassa voidaan tukea tehokkaasti. Ihmisille tilanne näyttäytyy tästä perspektiivistä selkeänä, kumman osapuolen konsepti toimii ja kenen puoleen kääntyä. Tilanne osataan vielä hyödyntää retoriikan tasolla, joten vetovoima propagandan näkökannalta tavallisessa kansassa on ymmärrettävää. Paikallisen hallinnon heikkoudesta johtuen he ovat myös joutuneet tekemään perusteetonta yhteistyötä väärauskoisten kanssa.

"Muslims however, they have fallen into the nullifiers of Islam – such as ruling besides the Law of Allah and allying themselves with the crusaders – all of which have invalidated their claim to Islam, made void their legitimacy and justified their deposal, for the kafir has no authority over a Muslim" (Al-Kataib Media center. Then fight the leaders of disbelief)

Hallinnon heikkous näkyy myös siinä, että se ei ole kyennyt estämään Al-Shabaabin tekemiä iskuja edes pääkaupunki Mogadishussa. Somalian paikallishallinnon joukot

esitetään myös voimattomina iskujen edessä. Tätä sanomaa ilmenee myös visuaalisella tavalla, missä näytetään iskujen saamia tuhoja kohteissa pääkaupunki Mogadishussa. Asuntojen raunioissa kävelevät sotilaat ja haavoittuneet ihmiset on lähtökohtaisesti vaikea identifioida vahvemman ja voimakkaamman osapuolen puolelle. Hallituksen turvallisuuskoneisto näytetään monella tasolla kyvyttömänä hoitamaan sille asetettua tehtävää.

Kuva 7 (Al-Kataib Media center. Then fight the liederes of disbelief)

Al-Shabaab pyrkii käyttämään konkreettista paikallisen hallinnon kyvyttömyyttä propagandassaan edukseen ja myös tätä kautta identifioimaan sen toimijaksi, josta kannattaa erottautua. Siinä missä uskonnollinen tai ideologinen vetoaminen on tulkinnanvaraista, myös uskonnollisessa yhteiskunnassa, niin heikon hallinnon osoittaminen on paljon konkreettisempaa ihmisille. Jos ei ole järjestystä yhteiskunnassa, niin sitä ei ole. Vihollinen identifioidaan huonoksi käytännön ja ideologian tasolla, joilla pyritään erottautumaan sen toiminnasta ja samalla pyritään työntämään paikallishallinnon houkuttavuus pois, jolloin tavalliset ihmiset identifioivat itsensä mieluummin Al-Shabaabin puoleen. Lisäksi romahtaneessa valtiossa, jossa väkivallan monopoli ei ole täysin keskushallinnon hallinnassa, niin jo jatkuvat terrori iskut tekevät ihmisten silmissä vallanpitäjistä selvästi heikkoja kansalaisten silmissä. Tämä vielä korostuu, jos valtiossa on sisäisiä ongelmia ja epätasa-arvoa. Tämän pohjalta taas ihmiset tuntevat todennäköisesti vetovoimaan sellaista toimijaa kohtaan, joka ilmoittaa olevansa heidän puolella ja näin ollen identifioituu heidän kanssaan positiivisesti. Tässä nousee esiin identifikaation eri tasot, kun ideologian rinnalle nostetaan muita syitä. Propa-

ganda kehottaa siis erottautumaan koska vihollinen on uskonnollisesti väärällä polulla ja sen lisäksi se on myös käytännön tomissaan täysin kykenemätön hallitsemaan maata. Esiin nousee Burken (1969, 46) mainitsevat omien ja yleisön intressien samastaminen kokonaisuudessaan. Maahan halutaan toimiva ja järjestyksen takaava hallinto vanhan toimimattoman tilalle, mikä olisi loogisesti pääteltynä kaikkien tavallisten kansalaisten tavoitetila.

5 POHDINTA

Olen käynyt läpi Somalialaisen Al-Shabaab järjestön julkaisemaa propagandamateriaalia ja pyrkinyt selvittämään Kenneth Burken identifikaatio käsitettä hyväksikäyttäen millaisia identifikaatioita materiaalissa on löydettävissä. Samalla olen tuonut ilmi, kuinka nämä identifikaatiot on pyritty rakentamaan ja millaisista osista ne koostuvat. Seuraavaksi pohdin mitä tällainen kokonaisuus merkitsee käytännössä ja millaisen kokonaisuuden Al-Shabaab on pyrkinyt rakentamaan identifikaatioiden näkökulmasta tarkasteltuna.

Materiaalin pohjalta muodostuu tarina, jossa hyvä taistelee paha vastaan. Identifikaation näkökulmasta hyvien puolella on islamilainen yhteisö, joka koostuu eri taustoista tulevista ihmisistä, jotka käyvät pyhää sotaa vääräuskoisia valloittajia, sekä paikallisia uskonluopioita vastaan. Tarkoituksena tässä on tehdä selkeä rajanveto siinä, ketkä kuuluvat joukkoon ja ketkä eivät ole samassa leirissä. Käytetty retoriikka identifioi vihollisen myös sellaiseksi, josta halutaan varmasti erottautua, eikä samaistumisen kohteita siinä ole. Samalla erottautumisen kautta luodaan selkeä viholliskuva, jota vastaan on pakko toimia. Ristiretki vertauskuvalla vihollisesta voidaan perustella oma uskonnollinen pyhäsoita tätä kristillistä invaasiota vastaan. Näihin pyhän sodan toimiin luodaan retoriikan avulla myös täysin legitiimi oikeutus taistella hallintoa ja sen tukijoita vastaan. Tässä samassa myös leimataan selkeästi vihollisen kanssa yhteistyötä tekevät ihmiset vihollisen leiriin.

Al-Shabaabin pyrkimyksenä on rakentaa tietynlainen informaatiokentän kontrolli niiden keskeisten käsitteiden ympärille, jotka ovat merkittäviä asemassa paikallisessa kulttuurikontekstissa. Jos tällaisessa tilanteessa vastapuoli ei pysty luomaan tehokasta vastanarratiivia tällaiselle viestinnälle, niin tämän valossa on helppo käsittää, miksi paikallisella hallinnolla voi olla vaikeuksia voittaa taistelu ihmisten mielipiteistä

omalle puolelleen. Mikäli Al-Shabaab pystyy ihmisten mielissä määrittelemään, mikä on hyvä ja mikä on paha, niin silloin virallisella hallinnolla on vaikeuksia saada viestään perille. Ihmiset eivät lähtökohtaisesti voi identifioitua paikalliseen hallintoon, koska se edustaa heidän silmissään jotain vierasta ja toista, mikäli heille menee propagandan sanoman läpi.

Vastapuolella voi olla myös suuria haasteita lähteä kiistämään ja haastamaan vallitsevaa tilannetta, jos Al-Shabaab pystyy identifioimaan itsensä hyvien puolella ja tämän lisäksi tarjoamaan vielä pitkään kaaoksen keskellä olleeseen maahan järjestystä sekä muuta sosiaalista hyvinvointia. Vastustajan vasta-argumentit suljetaan alkuvaiheessa jo käytännössä pois, koska siitä on maalattu kuva, johon kukaan rationaalisesti ajatteleva ei halua itseään liittää identifikaation näkökulmasta. Islamilainen vastaan vääräuskoinen, uskova vastaan uskuopio, vastuullinen vastaan vastuuton, somalialainen vastaan vieras kätyri tai taustoista riippumaton inklusiivisuus vastaan syrjintä klaanitaustan pohjalta. Näitä vastakohtia vasten tarkasteltuna todistustaakka putoaa vastapuolelle, jonka on päästävä ensin eroon sille määritellyistä identiteeteistä. Tämä tukee Mary Harperin (2019, 370-371) haastattelututkimusten tuloksia, joiden mukaan Al-Shabaabin viestintä on paljon tehokkaampaa kuin Somalian virallisen hallinnon toteuttama. Lisäksi sotilaallisista tappioistaan huolimatta järjestö on kyennyt ylläpitämään ja tehostamaan omaa informaatiovaikuttamistaan, vaikka sen hallitsema maa-alue on pienentynyt.

Vihollinen identifioidaan kahdelle eri tasolle, jossa suurimman roolin saa länsimaiset ja muut ulkomaalaiset toimijat. Toisella tasolla toimivat näiden kanssa yhteistyötä tekevät paikalliset ihmiset. Identifioimalla oman maan kansalaiset osaksi vihollista pyritään vaikuttamaan ihmisten haluun tehdä yhteistyötä paikallishallinnon kanssa. Jos asiaa tarkastelee identifikaation kautta paikalliskontekstissa, niin ei kukaan halua samaistua niihin, jotka ovat yhteistyössä ristiretkeläisten kätyrien kanssa ja täten itsekin osa luopioiden ryhmittymää. Tästä muodostuu samalla kokonaisuus, josta halutaan erottautua. Tällä erottautumisella pyritään estämään paikallishallinnon toiminnan edellytykset viemällä paikalliset kauemmaksi hallinnosta ja näin ollen vaikeuttamaan sen toimintaa.

Viholliskuva ja siihen liittyvä identifikaatio rakentuu voimakkaasti burkelaista retoriikan tulkintaa mukaillen paholaistermien ympärille. Tällä on saavutettu tilanne, jossa argumentteja ei tarvitse perustella järjellisesti, vaan riittää että vastapuolen toimijasta on saatu luotua tarpeeksi paha kuva. Tällöin todellisuus voidaan luoda ihmi-

sille jo etukäteen mielikuvien tasolla, ja voimakkaalla viholliskuvalla vahvistetaan ennakkokäsityksiä toisesta osapuolesta. Tällä on merkitystä varsinkin ympäristössä, jossa tiedon saanti on yksipuolista tai rajoitettua.

Kun asiaa tarkastelee tiedostamattomien identifikaatioiden kautta, niin ihminen voi jo alituisesti tehdä johtopäätöksensä, kun asia assosioidaan tarpeeksi epämiellyttävien mielikuvien kautta. Ei toivotuista asioita halutaan erottautua, ja hyvään ja turvalliseen halutaan samaistua. Tämän yksinkertaisen kaavan lopputuloksena on viestintuojan retoriikan pureutuminen kohdeyleisöön todennäköisesti halutulla tavalla. Burke on nostanut esiin myös retorisen identifikaatioiden salakavaluuden, jota on hyvä pyrkiä tarkastelemaan (Summa 1996, 1996, 59). Kykenemällä saavuttamaan useampia eri asioita, joihin ihmiset voivat samaistua helpottuu asioiden argumentointi kohdeyleisölle. Varsinkin jos asia tuodaan ilmi burkelaisesta näkökulmasta katsottuna jumal- ja paholaistermien kautta saavutetaan tilanne, jossa ei välttämättä järkeviä tai loogiseen päättelyyn kautta tapahtuvia perusteluja edes tarvita. Asiat perustellaan pyhällä sodalla ja vastassa on itse paholainen käytyreinen, joten tilanne on hyvin selkeä mihin identifioituminen tapahtuu ja mistä halutaan erottautua. Ihminen menee tietenkin hyvien puolelle taistelemaan pahaa vastaan. Tämä on tietenkin hyvin yksinkertaistettu esimerkki, mutta tällaisen kuvan Al-Shabaabin retoriikka pyrkii rakentamaan ja se myös näyttää toimivan.

Tutkimukset ovat osoittaneet, kun islamistit Somaliassa ovat pyrkineet täyttämään valtion sekasorron jättämän tyhjiön, niin samalla he ovat onnistuneet osittain syrjäyttämään perinteisiä vallalla olleita identiteetti käsitteitä ja pan-islamilaista identiteettiä on noussut kilpailevaksi vaihtoehdoksi näille vanhoille identiteetti käsitteille. Tämä identiteetin muutos on mahdollistanut islamisteille oman toiminnan legitimoimisen kansalaisten keskuudessa. (Last & Seaboyer 2011, 48) Yksi syy propagandan vetovoimalla retoriikan näkökulmasta voi olla juurikin se, että Al-Shabaab on onnistunut luomaan hajanaisille klaaneille kollektiivista identiteettipohjaa, johon eri klaaneista tulevat pystyvät aikaisempaa helpommin samaistumaan yhtenäisenä kokonaisuutena.

Tilanne ei varmasti ole näin yksinkertainen, että pelkästään propagandalla tehtäisiin vaikutusta ihmisten mieliin, vaan asia pitää tarkastella kokonaisuutena. Tuotettu propaganda tukee muuta viestintää ja toimintaa. Jos paikallishallinto ei kykene tuomaan rauhaa ja järjestystä maahan, niin tilanne saattaa näyttäytyä ihmisille propagandassa kuvatulla tavalla, missä Al-Shabaab edustaa hyvää ja vastapuoli pahaa. Silloin puolen valinta on selvä, sekä se kenen kelkkaan lähdetään ja kumpaa osapuolta kannatetaan. Tässä tutkimuksessa asiaa on tarkasteltu vain propagandamateriaalin kautta, joka on

vain yksi pyrkimys vaikuttaa ihmisten mieliin. Mutta se sisältää retoriikkaa, jolla pyritään ajamaan omia etuja, yhdessä muun viestintä kokonaisuuden kanssa sillä voi olla voimakas vaikutus siihen, kuinka ihmiset muodostavat ajatusmaailmansa niin tiedostetusti kuin tiedostamattaan identifiikaation kautta. Sama kaava toistuu nykyään esim. Venäjän käyttämässä propagandassa, jolla se pyrkii vaikuttamaan kansalaisiinsa. Vetoamalla historiallisesti relevattiin viholliskuvaan, niin ainakin osalle viesti menee läpi. Siinä missä Ukrainassa on väitetysti natsseja, niin Somaliassa on ristiretkeläisiä.

Al-Shabaabin retoriikan avulla luoma todellisuus voi olla monelle paikallisella täyttötotta, koska vaihtoehtoista ja varteenotettavaa viestintää ei ole. Vielä jos romahtaneessa valtiossa ihmisten perustarpeitten täyttäminen on vaikeaa ja turvallisuus heikkoa, niin parempaa huomista tarjoava vaihtoehto tuntuu ihmisten mielissä houkuttelevammalta vaihtoehdolta, varsinkin jos asiat esitetään uskottavan narratiivin kautta. Jotta tämän kaltaiselta propagandavaikuttamiselta voisi suojautua, niin ihmisten perustarpeitten täyttäminen olisikin yksi ensimmäisistä lähtökohdista, koska nykyisenkaltaisessa tilanteessa on houkuttelevaa identifioitua paremman huomisen tarjoamaan viestiin, kuin jokapäiväiseen selviytymiseen.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Somalian tilanne on ollut jo useamman vuosikymmenen huono ja valtionrakenteet heikot, mikä on luonut omalta osaltaan toimintaedellytyksiä ei-valtiollisille toimijoille maan sisällä. Tämän tutkimuksen tavoitteena oli avata syitä siihen, miksi jihadistinen Al-Shabaab järjestö on onnistunut omalta osaltaan saavuttamaan kannatusta Somaliassa propagandallaan ja miksi sen vaikutusvallan kitkeminen on ollut vaikeaa kansainvälisestä avusta huolimatta. Nostin analyysiosiossa esiin minkäläisten asioiden pohjalta Al-Shabaab pyrkii rakentamaan identifikaatioita kohdeyleisön suuntaan ja miten se pyrkii erottautumaan viholliseksi maalaamistaan toimijoista. Analyysi osoitti, että Al-Shabaab on pystynyt rakentamaan propagandallaan yksinkertaisen vetovoimaisen viestikonaisuuden, johon ihmisten on helppo identifioitua. Identifikaatio tavoitellaan usealla eri tasolla, joten ihmisten on täten mahdollista tuntea vetovoimaan järjestöä kohtaan. Toisaalta taas virallisesta hallinnosta maalattu viholliskuva toimii tehokkaana erottautumisen välineenä paikallisella tasolla, jolla rajoitetaan paikallishallinnon vetovoimaa somalialaisten silmissä.

Al-Shabaabin viestinnästä nousee esiin erilaisia identifikaatioita, jotka pohjautuvat niin etniseen, moraaliseen kuin uskonnolliseen tasoon. Siinä ollaan Jumalan asialla kaikkien somalialaisten puolella ja sotaa käydään siviilejä suojellen. Pyrkimys rakentaa identifikaatiota usealla eri tasolla perustuu siihen, että ihmisillä on mahdollisimman monta tartuntapintaa, joihin he voivat samaistua yhtä aikaa. Se pyrkii yhdistämään aatteellisen ja ideologisen identifioitumisen lisäksi myös identifioitumista tavallisten ihmisten arkielämän kautta, jolloin sen viestinnän vetovoima toimii, vaikka äärimmäisen uskonnollinen viesti ei kaikkeen kansaan tehoasi. Puolustustaistelua käydään kaikkien puolesta ja tämän puolustustaitelun tarkoitus on suojella paikallisia asukkaita vieraalta ja vaaralliselta hyökkääjältä, jota edustaa paikallinen hallinto ja sitä tukeva kansainvälinen yhteisö. Al-Shabaab pyrkii luomaan kuvan, että edus-

taa "meitä" eli tavallisia kansalaisia, kun taas virallinen hallinto kannattajineen on jostain vierasta, joka toimii kaiken lisäksi "ristiretkeläisten" talutusnuorassa olevina sijaistaistelijoina.

Rajat viestintuojan ja kohdeyleisön välillä saadaan poistettua, varsinkin kun yhtymäkohtia saadaan luotua useampia, joista rakentuu viestillisesti looginen kokonaisuus. Uskonnollinen identifikaatio toimii päällimmäisenä ja tärkeimpänä osana tätä prosessia. Sillä pyritään kokoamaan klaaneihin jakautunut somalialainen yhteiskunta yhdeksi suuremmaksi kokonaisuudeksi, joka on Al-Shabaabin jihadistisen ideologian päämäärä. Alemmalla tasolla vedotaan etniseen taustaan, jolla pyritään viittaamaan siihen, että kaikki ovat taustoistaan huolimatta tervetulleita suuremman kokonaisuuden osaksi yhteisen hyvän saavuttamiseksi. Se ottaa huomioon ihmisten erilaiset taustat, mutta toisaalta se ei myöskään sulje ketään pois. Tämä on tärkeää Somalian kontekstissa, sillä sisällisota ja klaanien väliset selkkaukset ovat ajaneet kansaa erilleen.

Al-Shabaab pyrkii identifioimaan itsensä retoriikan laajalla skaalalla paikalliseen väestöön, mikä voi olla yksi syy järjestön selviytymiskykyyn kansainvälisen painostuksen alla. Se pystyy vetoamaan väestöön, koska se onnistuu viestinnässään asettumaan samalle tasolle somalialaisten kanssa, samalla kun se erottaa paikallishallinnon ja sitä tukevan koalition pahan akselille. Yksinkertaisella me/ muut asetelmalla Al-Shabaab pyrkii näyttäytymään koko kansakunnan puolustajana, jolle on mandaatti tähän tehtävään saatu itse Jumalalta. Tämän takia yleisöllä on helppo identifioitua viestin lähettäjään koska se osaa tuoda esiin myös kulttuurilliset arvot ja asenteet, johon on helppo tuntea vetovoimaa. Yhteistyöhalukkuus saavutetaan kohdeyleisön osalta, jos vain pystytään luomaan riittävät yhteiset intressit väestön ja Al-Shabaabin välillä, jolloin identifikaatio eri tasoilla muodostuu toimivaksi ja loogiseksi kokonaisuudeksi.

Identifioimalla vihollinen äärimmäiseen pahaan saadaan oikeutus myös omalle toiminnalle. Tämän näkemyksen oponoiminen on myös vaikeaa, koska pahaksi asiaksi määritellyn asian puolustaminen on jo lähtökohtaisesti suuren kynnyksen takana tai mahdottomuus ilmat valtavaa todistustaakkaa. Jotta vastakkainen näkemys onnistui, pitäisi pystyä perustelemaan miksi ristiretkeläinen ei ole paha ja miten uskonluopio voi olla hyvä. Riittää että asia saadaan rakennettua mielikuvien ja ennako-oletusten tasolla suuresta pahasta hyökkääjästä ihmisille. Äärimmäiseksi pahaksi identifioitu vihollista vastaan on myös oikeutus toimia häikäilemättömästi ja lisäksi sitä on vaikeampi lähteä kyseenalaistamaan. Leimaamalla vihollisen kanssa yhteistyötä tekevät somalialaiset uskonluopioiksi saadaan heidät myös identifioitua legitiimeiksi kohteiksi väkivallalle. Samalla Al-Shabaab on pystynyt määrittämään sen mistä pitää erottau-

tua ja pysyä poissa. Tämä vaikeuttaa paikallishallinnon jo ennestään vaikeaa tilannetta, mikäli ihmiset eivät koe sitä omakseen ja suuntaavat kannatuksensa Al-Shabaab järjestön varjohallinnolle virallisen hallinnon sijaan. Virallisen hallinnon näyttäminen heikkona ja kykenemättömänä edesauttaa myös viestin perille menoa, koska se on asia joka monessa suhteessa näkyy paikallisille heidän arkielämässään. Al-Shabaab on kuitenkin vuosien varrella pystynyt luomaan toimivia yhteiskunnallisia rakenteita maahan, josta ne ovat osittain puuttuneet sisällissodan seurauksena.

Tutkimus tarkastelee asiaa vain julkaistun propaganda materiaalin kautta, joten jatkotutkimustarpeita tulisi selvittää esim. haastattelututkimuksen kautta tarkemmin, miten ihmiset kokevat virallisen hallinnon viestinnän verrattuna Al-Shabaabin toteuttamaan viestintään. Tämän tutkimuksen aineisto on kohtalaisen rajattu, joten suuremman kokonaiskuvan saamiseksi olisi hyvä saada empiiristä dataa myös muuta kautta Al-Shabaabin propagandan vaikutuksista. Tällä voisi saada tarkemmin selvitettyä, millaisella retorisilla välineillä tämän kaltaisen jihadistisen järjestöä voisi lähteä haastamaan tavallisten kansalaisten keskuudessa keskushallinnon tasolla. Toinen pohdittava asia olisi tutkia, millaista retoriikkaa virallinen hallinto käyttää viestinnässään ja vertailla sitä Al-Shabaabin propagandaan. Tämän kaltaiset tutkimukset voisivat olla yksi pieni asia kokonaisuudessa, jolla voitaisiin helpottaa tilannetta Somaliassa. Monista yrityksistä ja kansainvälisestä avusta huolimatta taistelu Al-Shabaab järjestöä vastaan jatkuu, eikä siihen taisteluun näytä edelleenkaan olevan puhtaasti sotilaallista ratkaisua.

AINEISTO

Al-Kataib Media Center. Saatavissa www.jihadology.net

LÄHTEET

Alalwani, Jaha Tabir (2011): Apostacy in Islam. London: International institute of Islamic though

Alasow, Omar Abdulle (2010): Violations of the Rules Applicable in Non-International Armed Conflicts and Their Possible Causes: The Case of Somalia. Leiden: Martinus Nijhof Publisher

Cook, David (2005): Understanding Jihad. Berkeley: University of California Press

Burke, Kenneth (1969): A Rhetoric of Motives. Berkeley: University of California Press

Burke, Kenneth (1970): Rhetoric of Religion. Berkeley: University of California Press

Bryden, Matt (2013): Somalia Redux? Assessing the new Somali federal government. Center for strategic & International studies

De Waal, Alex (2015): The Real Politics of the Horn of Africa. Croydon: Polity Books

Haapanen, Pirkko (1996): Roomalaisten korkein taito, johdatus antiikin retoriikkaan. Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka (toim:). Pelkkää retoriikkaa. Vastapaino, Tampere, 23–50

Harper, Mary (2012): Getting Somalia Wrong? Croyden: Zen Books.

Harper, Mary (2019): Everything You Have Told Me Is True. London: Hurst

Hämeen-Anttila, Jaakko (2004): *Islamin käsikirja*. Helsinki: Otava

Ibrahim, Ahmed Sh. (2019): *Sharia courts of Mogadishu*. Teoksessa Keating, Michael & Waldman, Matt (toim.): *National Grievance, Local Conflict and AL-Shabaab*. New York: Oxford University Press, 147–154.

Jokinen, Christian & Kullberg, Anssi (2006): *Separatismi ja islamismi*. Helsinki: Kustannus Oy Suomen Mies

Kaakkuri-Knuutila, Marja-Liisa (1998): *Retoriikka*. Teoksessa Kaakkuri-Knuutila, Marja-Liisa (toim.): *Argumentti ja kritiikki*. Helsinki: Gaudeamus 233–270

Keränen, Marja (2008): *Poliittisen osallistumisen epäpolitisoituminen*. Teoksessa Korvela, Erik & Lindroos, Kia (toim.): *Avauksia poliittiseen ajatteluun*. Jyväskylä: Minerva 35–60

Kuusisto, Riikka (1996): *Sodan Retoriikasta*. Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka. Teoksessa *Pelkkää retoriikkaa*. Tampere: Vastapaino, 267–291

Lewis, Ioan M. (2014): *Somalia ja Somalimaa*. Helsinki: Gaudeamus

Malkki, Leena (2020): *Mitä tiedämme terrorismista*. Helsinki: Otava

Marchal, Roland (2019): *Motivations and Drivers of Al-Shabaab*. Teoksessa Keating, Michael & Waldman, Matt (toim.): *National Grievance, Local Conflict and AL-Shabaab*. New York: Oxford University Press, 309–318.

Martin, James (2014): *Politics & Rhetoric*. New York: Routledge

Maruf, Harun & Dan Joseph (2018): *Inside Al-Shabaab*. Bloomington: Indiana University Press

Mwangi, Oscar Gakuo (2012): *State Collapse, Al-Shabaab, Islamism, and Legitimacy in Somalia*. Teoksessa *Politics, Religion & Ideology Vol 13*, 513–527

Menkaus, Kenneth & Adawe, Ismahan (2019): *Political Inclusivity in the Somali Urban Context*. Teoksessa Keating, Michael & Waldman, Matt (toim.): *National Grievance, Local Conflict and AL-Shabaab*. New York: Oxford University Press

Palonen, Kari & Summa, Hilikka (1996): Retorinen käänne? Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka (toim.): Pelkkää retoriikkaa. Tampere: Vastapaino, 7-19

Paronen, Antti (2016): Globaali kumouksellinen liike sotataidon kehittäjänä. Maanpuolustuskorkeakoulu. Tampere: Juvenes Print

Peltonen, Jaakkojuhani. (2019): Koston ja vapauden vuoksi? Aleksanteri suuren Persian sotaretki. Teoksessa Peltonen, Jaakkojuhani & Ollimatti Peltonen(toim.): Lupa Tappaa? Helsinki: Suomen kirjallisuuden liitto, 102-143

Peltonen Ollimatti & Peltonen Jaakkojuhani. (2019) Epilogi: Sodankäynnin oikeuttamisen 3500 vuoden historia. Teoksessa Peltonen, Jaakkojuhani & Peltonen Ollimatti (toim.): Lupa Tappaa? Helsinki: Suomen kirjallisuuden liitto, 450-465

Saeed, Abdullah & Saeed, Hussein (2016): Freedom of Religion, Apostasy and Islam. New York: Routledge

Puro, Jukka-Pekka (2006): Retoriikan historia. Porvoo: WSOY

Summa, Hilikka. (1996): Kolme näkökulmaa uuteen retoriikkaan. Teoksessa Palonen, Kari & Summa, Hilikka (toim.): Pelkkää retoriikkaa. Tampere: Vastapaino, 51-84

Tamminen, Miikka (2019): Jumalan sota: Ristiretket ja oikeutettu sodankäynti. Teoksessa Peltonen, Jaakkojuhani & Peltonen Ollimatti (toim.): Lupa Tappaa? Helsinki: Suomen kirjallisuuden liitto, 189-215

Taira, Teemu (2006): Islam kirjallisuudessa. Uskonnon tutkija. 1/2006

Teirilä, Olli (2019): Alueellinen jihadistinen liikehdintä afrikkalaisena ilmiönä. Teoksessa Paronen, Antti & Saarinen, Juha (toim.): Karavaanin sotapolku. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu, 195-210

Tiilikainen, Marja (2003): Arjen islam. Tampere: Vastapaino

Tilli, Jouni (2012): The Continuation War as Metanoic Moment. A Burgean reading of Lutheran Hierocratic Rhetoric. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House

Tilli, Jouni (2017): Miten puhumme, kun puhumme politiikasta. Jyväskylä: Atena

Turbville, Graham & Meservey, Josh & Forest, James (2014): Countering the Al-Shabaab insurgency in Somalia. Florida: JSOU Press

United Nations (2019): Neither Inevitable Nor Accidental, The Impact of Marginalization in Somalia. Teoksessa Keating, Michael & Waldman, Matt (toim.): National Grievance, Local Conflict and AL-Shabaab. New York: Oxford University Press, 41-48

Warner Jason & Chapin Ellen (2018): Targeted Terror: Suicide bombers of Al-Shabaab. West Point: Comabating terrorism center of West Point

Warraq, Ibn (2017): The Islam in Islamic terrorism. The importance of belief, ideas, and ideology. Tennessee: New English Review Press

Woodward, Gary (2003): The Idea of Identification. Albany: The State University Press

Yusuf Ali, Hussein (2019): Youth Radicalization: Causes and Consequences and Potential Solution. Teoksessa Keating, Michael & Waldman, Matt (toim.): National Grievance, Local Conflict and AL-Shabaab. New York: Oxford University Press, 329-338.

INTERNET LÄHTEET

Abbinck Jan (2009): The Total Somali Clan Genealogy. Saatavilla <<https://core.ac.uk/download/pdf/15601742.pdf>> Luettu 13.11.2020

Butler, Brett M. (2015): Precipitating the decline of Al-Shabaab: A case study of leadership decapitation. Saatavilla <<https://www.hSDL.org/?view&did=790439>> Luettu 23.11.2020

CIA. The World Fact Book Saatavilla. <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/so.html>> Luettu 19.11.2020

Department of State. Foreign Terrorist Organizations. Saatavilla <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/so.html>> Luettu 19.11.2020

Dersso, Salomon (2009): The Somalia Conflict: Implications for peacemaking and peacekeeping efforts. Institute for Security Studies. Saatavilla <<https://www.files.ethz.ch/isn/105908/P198.pdf>> Luettu 22.11.2020

EUTM (2022): EUTM-Somalia. Saatavilla <<https://www.eutm-somalia.eu>> Luettu 1.11.2022

Felter, Claire & Masters, Jonathan & Sergie, Mohammed (2020): Al-Shabab. Council on Foreign Relations. Saatavilla <<https://www.cfr.org/backgrounders/al-shabab>> Luettu 25.2.2020

Gundel, Joakim. (2009): Clans in Somalia. Austrian Red Cross. Saatavilla <<https://www.refworld.org/pdfid/4b29f5e82.pdf>> Luettu 22.11.2020

Göldner-Ebendal, Karin (2019): Salafi jihadi armed groups and conflict (de-)escalation. Saatavilla <https://www.berghof-foundation.org/fileadmin/user_upload/2019_SJAG_CaseStudy_AlShabaab.pdf> Luettu 6.11.2020

Hesse, Brian (2010): Introduction: The myth of Somalia. Saatavilla <<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/02589001.2010.499232?needAccess=true>> Luettu 13.11.2020

Last, David & Seaboyer, Anthony (2011): Clan and Islamic Identities in Somali Society. Saatavilla <<https://apps.dtic.mil/sti/pdfs/ADA574116.pdf>> Luettu 30.11.2022

Luling, Virginia (2006): Genealogy as Theory, Genealogy as Tool: Aspectsof Somali Clanship. Saatavilla <<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/13504630600823692?needAccess=true>> Luettu 11.11.2020

Malkki Leena & Saarinen Juha (2019): Jihadistinen liikehdintä Suomessa. Saatavilla <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161501/SM_14_2019_%20jihadistinen%20liikehdinta%20suomessa.pdf> Luettu 21.11.2020

Marchal Roland (2011): The rise of jihadi movement at country at war. Saatavilla <www.sciencespo.fr/ceri/sites/sciencespo.fr.ceri/files/art_RM2.pdf> Luettu 7.11.2020

Menkhaus, Ken (2006): Governance Without Government in Somalia. Saatavilla <https://www.belfercenter.org/sites/default/files/legacy/files/is3103_pp074-106_menkhaus.pdf> Luettu: 7.11.2020

Migri (2018): Katsaus turvaverkottomien naisten asemaan Somaliassa. Saatavilla <https://migri.fi/documents/5202425/5914056/Katsaus_turvaverkottomien_nai-ten_asemaan_Somalia.pdf> Luettu. 24.11.2020

Migri (2019): Somalian tilannekatsaus 2019. Saatavilla <https://migri.fi/documents/5202425/5914056/Somalian_tilannekatsaus_joulu-kuussa2019_MIG-1920946.pdf/4a2113e3-887a-2d69-6967-8d62595113a5/Somalian_tilannekatsaus_joulukuussa2019_MIG-1920946.pdf Luettu 23.11.2020> Luettu 24.11.2020

NATO (2013) AAP-06 Edition 2013. Saatavilla: <https://www.jcs.mil/Portals/36/Documents/Doctrine/Other_Pubs/aap6.pdf> Luettu: 25.10.2022

Warner, Jason & Weiss, Caleb (2017): A Legitimate Challenger? Assessing the Rivalry between al-Shabaab and the Islamic State in Somalia. Saatavilla <<https://ctc.west-point.edu/a-legitimate-challenger-assessing-the-rivalry-between-al-shabaab-and-the-islamic-state-in-somalia/>> Luettu 31.10.2022

Wise, Rob (2011): Al Shabaab. Center fo Strategic & International Studies. Saatavilla <https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/110715_Wise_AlShabaab_AQAM%20Futures%20Case%20Study_WEB.pdf> Luettu 13.11.2020

YLE (2014): Suomen ensimmäisessä terrorismijutussa syytteitä neljälle. Saatavilla <https://yle.fi/uutiset/3-7475490> Luettu 1.11.2022

